

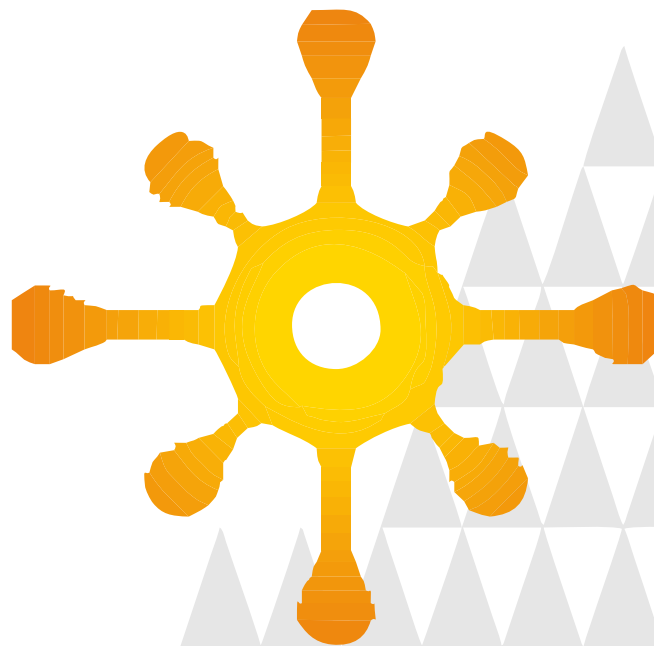

Trøndelag Forskning og Utvikling

Trøndelag R & D Institute

Brukereffekt av Distriktssenterets kunnskap

Hvilken nytte og anvendelse har kommunene av Distriktssenteret?

**Arne Moe
Håkon Sivertsen
Espen Carlsson**

TFoU-arbeidsnotat 2015:14

Brukereffekt av Distriktssenterets kunnskap

**Hvilken nytte og anvendelse har
kommunene av Distriktssenteret?**

Arne Moe
Håkon Sivertsen
Espen Carlsson

Tittel	:	BRUKEREFFEKT AV DISTRIKTSSENTERETS KUNNSKAP
Forfatter	:	Arne Moe, Håkon Sivertsen, Espen Carlsson
Notat	:	2015: 14
Prosjektnummer	:	2695
ISSN	:	1890-6818
Prosjektnavn	:	Brukereffakter av Distriktssenteret
Oppdragsgiver	:	Distriktssenteret
Prosjektleder	:	Arne Moe
Medarbeider		Håkon Sivertsen, Espen Carlsson
Layout/redigering	:	Håkon Sivertsen
Referat	:	Rapporten viser resultater fra en undersøkelse til Distriktssenterets brukere som har hatt som formål å undersøke hvilke effekter deres arbeid har hatt.
Emneord	:	Effekt, Brukereffekt, evaluering
Dato	:	Desember 2015
Antall sider	:	71
Pris	:	–
Utgiver	:	Trøndelag Forskning og Utvikling AS Postboks 2501, 7729 STEINKJER Telefon 74 13 46 60

FORORD

Dette er en evaluering av Distriktssenterets brukereffekter, nærmere bestemt: *I hvilken grad har Distriktssenterets kunnskap blitt anvendt og kommet til nytte i kommunenes utviklingsarbeid?* Evalueringen er basert på en omfattende spørreundersøkelse i november og desember 2015, besvart av 685 aktører som jobber med kommunalt og regionalt utviklingsarbeid.

Trøndelag Forskning og Utvikling har utført evalueringen på oppdrag for Distriktssenteret i perioden 03.11-18.12.2015. Arne Moe har vært prosjektleder, mens Håkon Sivertsen og Espen Carlsson har bidratt som prosjektmedarbeidere.

Innen prosjektets stramme tidsplan har det vært begrensede rammer for kvalitativ tolkning, refleksjon og anbefalinger. Rapporten er i stor grad en deskriptiv gjennomgang av undersøkelsen resultater, men så langt som mulig har vi kommentert og tolket det som er avdekket.

Dialogen med oppdragsgiver har vært god og vi finner temaet svært så interessant. Vi håper rapporten kommer til nytte.

Trondheim/Steinkjer 18.12.2015

Arne Moe
Håkon Sivertsen
Espen Carlsson

INNHold

	side
FORORD	iii
INNHold	v
FIGURLISTE	vii
TABELLER	ix
SAMMENDRAG	xi
1. Bakgrunn	1
1.1 Om Distriktssenteret	1
1.2 Oppbygging av rapporten	3
2. METODISK DESIGN	5
2.1 Distriktssenterets kunnskap	5
2.2 Hva mener vi med brukereffekt og effektmåling?	6
2.3 Hvem er brukerne?	7
2.4 Datainnsamling, utvalg og svarrespons	8
3. RESULTATER	11
3.1 Hvem er respondentene, og hvilke utfordringer opplever de i sitt arbeid med kommunalt utviklingsarbeid?	11
3.1.1 Sektor og kommune	11
3.1.2 Stilling/Funksjon	12
3.1.3 Hvilke tema er aktørene involvert i?	12
3.1.4 Innen hvilke tema opplever kommunene størst utfordringer?	13
3.1.5 Kjennskap til Distriktssenteret	15
3.2 Effekter av Distriktssenteret innen ulike tema	17
3.2.1 Kvantitative effekter	18
3.2.2 Kvalitative effekter: På hvilken måte har Distriktssenterets kunnskap hatt effekt	20
3.3 Effekter av ulike kanaler (kunnskapskilder)	21
3.4 Kommunereformen	24
3.4.1 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med kommunereformen?	24
3.4.2 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med kommunereform?	25
3.4.3 Informasjonskanaler: Anvendelse og nytte	26
3.4.4 Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen kommunereform	28
3.5 Tilflytting og inkludering	29
3.5.1 I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med tilflytting og inkludering?	29
3.5.2 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med tilflytting og inkludering?	30
3.5.3 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med tilflytting og inkludering?	30
3.5.4 Informasjonskanalene: Anvendelse og nytte	31
3.5.5 Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen tilflytting og inkludering	32
3.6 Næringsutvikling	34
3.6.1 I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med næringsutvikling?	34
3.6.2 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med næringsutvikling?	35

3.6.3	På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med næringsutvikling?	35
3.6.4	Informasjonskanalene: Anvendelse og nytte	36
3.6.5	Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen næringsutvikling	37
3.7	Regionalt samarbeid og utvikling	38
3.7.1	I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med regionalt samarbeid og utvikling?	38
3.7.2	Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med regionalt samarbeid og utvikling?	39
3.7.3	På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med regionalt samarbeid og utvikling?	39
3.7.4	Informasjonskanalene: Anvendelse og nytte	40
3.7.5	Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen regionalt samarbeid og utvikling	41
3.8	Medvirkning og kommunikasjon	43
3.8.1	I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet innen medvirkning og kommunikasjon?	43
3.8.2	Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid innen medvirkning og kommunikasjon?	44
3.8.3	Informasjons/kunnskapskildene: Anvendelse og nytte	44
3.8.4	På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet innen medvirkning og kommunikasjon?	45
3.8.5	Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen medvirkning og kommunikasjon	46
3.9	Samfunnsplanlegging/Kommuneplan	47
3.9.1	I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med samfunnsplanlegging/kommuneplan?	47
3.9.2	Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med samfunnsplanlegging/ kommuneplan?	48
3.9.3	På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med samfunnsplanlegging/kommuneplan?	48
3.9.4	Informasjonskanalene: Anvendelse og nytte	49
3.9.5	Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen samfunnsplanlegging/kommuneplan	50
3.10	Attraktivitet	51
3.10.1	I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med kommunenes attraktivitet?	51
3.10.2	Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med kommunenes attraktivitet?	52
3.10.3	På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med kommunenes attraktivitet?	52
3.10.4	Informasjons/kunnskapskildene: Anvendelse og nytte	53
3.10.5	Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen arbeid med kommunenes attraktivitet	54
3.11	Kjennskap til og erfaring med Distriktssenterets aktiviteter/leveranser	56
3.12	Ikke-kommunale aktørers vurdering av Distriktssenteret	57
3.13	Distriktssenterets oppgaver fremover	58
4.	Oppsummering og spørsmål til refleksjon	59
	LITTERATUR	61

FIGURLISTE

Figur		side
3.1	Stilling blant de 449 kommunalt ansatte respondentene. Prosent.	12
3.2	Hvilke tema er respondentene mest involvert i? Prosent.	13
3.3	Kjennskap til Distriktssenteret. Kun respondenter som har fått skjemaet videresendt fra kommunenes postmottak. Prosent.	15
3.4	Prosentandel som kjenner Distriktssenteret, fordelt på kommunestørrelse.	16
3.5	Dekningsgrad og nytte av kunnskap fra Distriktssenterets ulike kanaler. Dekningsgrad=Andel som har mottatt/sett/hørt slik informasjon (knyttet til temakategorien de jobber med). Nytte= Andel av de som har mottatt slik kunnskap som oppgir at denne var «svært nyttig». Prosent, sortert etter nytteverdi.	21
3.7	Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med kommunereformen? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med kommunereform og som kjenner Distriktssenteret.	24
3.8	I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med tilflytting og inkludering? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret.	29
3.9	Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med tilflytting og inkludering? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=78. Prosent.	30
3.10	I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med næringsutvikling? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=245.	34
3.11	Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med næringsutvikling? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent.	35
3.12	I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med regionalt samarbeid og utvikling? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=201.	38
3.13	Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med regionalt samarbeid utvikling? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent.	39
3.14	I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid innen medvirkning og kommunikasjon? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=59. Prosent.	43
3.15	Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid innen medvirkning og kommunikasjon? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent.	44
3.16	I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med samfunnsplanlegging/kommuneplan? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=204.	47

- 3.17 Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med samfunnsplanlegging/kommuneplan? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent. 48
- 3.19 I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med kommunens attraktivitet? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=207. 51
- 3.20 Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt forkommunens arbeid med kommunenes attraktivitet? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent. 52

TABELLER

Tabell	side
3.1 Kommunalt ansatte vurdering av ulike tema mht. kommunens prioritet og utfordringer. N=440. Prosent.	14
3.2 Overordnede brukereffekter av Distriktssenterets kunnskapsformidling.	18
3.3 Dersom du skal begrunne hvorfor Distriktssenteret har hatt liten betydning for kommunens arbeid med kommunereform: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? Svar "vet ikke" dersom du ikke har grunnlag for å ha en mening om påstandene (N=84). Prosent.	26
3.4 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktssenteret om kommunereformen. Kun blant de som (i) jobber med kommunereform og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=140).	27
3.5 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktssenteret om tilflytting og inkludering. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=78). Prosent.	31
3.6 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktssenteret om næringsutvikling. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=245).	36
3.7 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktssenteret om regionalt samarbeid og utvikling. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=201)	40
3.8 Mottak av kunnskap fra Distriktssenteret om medvirkning og kommunikasjon. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=59). Prosent.	45
3.9 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktssenteret om samfunnsplanlegging/ kommuneplan. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=204).	49
3.10 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktssenteret om kommunenes attraktivitet. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=207).	53
3.11 Kjennskap til og erfaring med ulike produkter/leveranser fra Distriktssenteret. Spørsmålet er kun stilt de 63 prosent av respondenter som kjenner Distriktssenteret. N=445. Prosent.	56
3.12 Ikke-kommunale aktørers vurdering av hvor stor betydning Distriktssenteret har for kommunalt utviklingsarbeid. N=192. Prosent	57

SAMMENDRAG

Dette er en evaluering av Distriktssenterets brukereffekter. Evalueringens overordnede problemstilling er som følger: *I hvilken grad har Distriktssenterets kunnskap blitt anvendt og kommet til nytte i kommunenes utviklingsarbeid?*

Analysen er basert på en omfattende spørreundersøkelse i november og desember 2015, besvart av 685 aktører som jobber med kommunalt utviklingsarbeid. Dette omfatter ordførere, rådmenn, næringsjefer, konsulenter og prosjektledere. De fleste respondentene er kommunalt ansatte (449), mens også statlig, fylkeskommunal og privat sektor er representert.

På nasjonalt plan er ikke disse aktørenes *kjennskap* til Distriktssenteret veldig høy, men kan likevel betraktes som akseptabel - senterets størrelse tatt i betraktning. 11 prosent er godt kjent med Distriktssenteret, mens ytterligere 26 prosent kjenner senteret og har en viss kjennskap til dets funksjon. Siden utvalget sannsynligvis har en viss overrepresentasjon av aktører som kjenner senteret, er muligens reell kjennskap noe lavere enn dette. Som ventet kjenner aktører fra mindre kommunene Distriktssenteret bedre enn andre, men variasjonene er relativt små.

Respondentene har først oppgitt hvilke tema de jobber mest med til daglig, for så å vurdere Distriktssenterets bidrag innen hvert av disse. Slik sikrer vi at evalueringen baseres på svar fra relevante aktører. Temaene er kategorisert slik at de noe forenklet gjenspeiler senterets satsningsområder:

- Kommunereformen.
- Tilflytting og inkludering.
- Næringsutvikling.
- Samfunnsplanlegging/Kommuneplan.
- Regionalt samarbeid og utvikling (regionråd, interkommunalt selskap/samarbeid).
- Arbeid med kommunens attraktivitet (omdømme, bostedsmiljø, stedsutvikling, bolig, møteplasser, kultur og fritid).
- Medvirkning og kommunikasjon (mobilisering, involvering, ungdom, frivillighet).

Distriktssenterets satsningsområder treffer godt med hensyn til kommunenes utfordringer - dette gjelder særlig små og mellomstore kommuner. Innen alle tema ovenfor oppgir 32-40 prosent av kommunalt ansatte at «temaet har høy prioritet, men kommunen jobber ikke godt og effektivt med dette». Unntaket er kommunereformen, som har lavere prioritet. Vi kommenterer dette særskilt i rapportens siste kapittel.

Innen alle kategorier er et estimat at 33-35 prosent har mottatt eller sett informasjon fra Distriktssenteret om temaet (blant alle aktører som jobber med hvert enkelt tema, uavhengig av deres kjennskap til senteret). Blant de som kjenner Distriktssenteret er andelen rundt 90 prosent innen hvert tema. Dette er ikke overraskende, siden det gjerne

er slik informasjon som gjør at man kjenner senterets virksomhet. Vår vurdering er at Distriktsenteret når ut til et relativt bredt publikum.

Langt større variasjoner avdekkes mht. den enkelte aktørs anvendelse av kunnskap fra Distriktsenteret. Kunnskap innen tilflytting og inkludering fremstår som en forholdsvis klar «vinner». Over halvparten av de som har sett/hørt slik informasjon oppgir at de i stor grad har anvendt dette i sitt arbeid med temaet. På en klar andreplass følger arbeid med kommunens attraktivitet, hvor nær fire av ti har anvendt denne kunnskapen. Deretter følger næringsutvikling, regionalt samarbeid og kommunereform, hvor andelen er i intervallet 22-26 prosent. Anvendelsen er lavest innen samfunnsplanlegging/kommuneplan og medvirkning/kommunikasjon.

Effekten –dvs. kunnskapens betydning for kommunens utviklingsarbeid innen hvert tema- er kartlagt ved å spørre kommunale aktører i utvalget. Denne er klart størst innen attraktivitet, etterfulgt av tilflytting og inkludering. Disse kategoriene skiller seg ut mht. effekt. Også ikke-kommunale aktører har inntrykk av at dette er tema hvor senteret bidrar mest. Deretter følger næringsutvikling, regionalt samarbeid og medvirkning/kommunikasjon, hvor effekten relativt sett er «middels». Vi måler små brukereffekter innen samfunnsplanlegging og kommunereform. Målt blant alle aktører –inkludert de som ikke kjenner Distriktsenteret- varierer andelen som mener senterets kunnskap har hatt betydning fra 4 prosent (kommunereform og samfunnsplanlegging) til 14 prosent (attraktivitet). Det er et åpent spørsmål hvor store effekter det er realistisk å forvente, men rangeringen gir uansett et bilde av hvilken profil Distriktsenteret har blant sine brukere. Vi mener det er grunnlag for å hevde at effekten er solid innen attraktivitet og tilflytting/inkludering, mens det er forbedringspotensial innen kommunereform og samfunnsplanlegging.

I respondentenes tekstsvaer trekkes kontakten med DS gjennom involvering i Omdømmeskolen og Byregionprogrammet frem som nyttig i flere tilfeller. Arbeidet med programmene har gitt innspill som noen har tatt med inn i flere av de nevnte temaene. Men, få respondenter benyttet anledningen til å presisere og forklare hvordan og hvorfor Distriktsenteret har hatt betydning for deres arbeid, eksempelvis tilflytting og inkludering. Det som går igjen er at faktakunnskap, rapporter, møter og opplegg - for eksempel relatert til ByR-involveringen eller ved igangsetting av andre prosjekter - har vært nyttig.

Distriktsenteret formidler kunnskap og leveranser gjennom ulike *informasjonskanaler*:

- Rapporter og andre skriftlige kilder formidlet via Distriktsenteret.
- Distriktsenterets nettsider.
- Seminarer/konferanser hvor Distriktsenterets ansatte holder foredrag.
- Dialog med Distriktsenterets ansatte (samtale, telefon, e-post).
- Møter med Distriktsenterets ansatte.
- Veiledere og lignende verktøy fra Distriktsenteret.

Som nevnt har omtrent 33-35 prosent mottatt eller sett informasjon fra Distriktssenteret innen ulike tema. Denne er i stor grad formidlet via kanalene ovenfor. Blant de som har mottatt dette er nyttevurderingen overveiende god. Andelen som oppgir at informasjonen var «svært lite nyttig» er ikke høyere enn 7 prosent for noen kombinasjoner av tema og kanal. Derimot avdekkes tydelige variasjoner mellom de ulike kanalene: Muntlig dialog med Distriktssenterets ansatte har størst nytte; dette gjelder møter og samtaler/telefon/e-post. Forholdsvis mange har hatt slik dialog med Distriktssenteret, men andelen er lavere enn for andre kanaler. En noe høyere andel har deltatt på seminarer eller konferanser hvor ansatte fra Distriktssenteret har holdt innlegg. Også her er nytteverdien høy, men noe lavere enn for muntlig dialog. Rapporter og andre skriftlige kilder og Distriktssenterets nettsider er kanalene som oftest er anvendt. Nytteverdien av rapporter er på linje med seminarer og konferanser, dvs relativt høy. Nettsidene kommer derimot svakest ut mht nytteverdi. Veiledere og lignende verktøy anvendes noe oftere enn dialog med senterets ansatte, men relativt sett er nytten lav – bare marginalt høyere enn for nettsidene.

Vi har ikke grunnlag for å lansere konkrete anbefalinger innen prosjektets rammer, men til slutt i rapporten reiser vi noen spørsmål til refleksjon.

1. BAKGRUNN

Distriktssenterets er et nasjonalt kompetansesenter som arbeider for å styrke kommuner og regioner sine evner til å utvikle attraktive og vekstkraftige samfunn. Senteret er pådriver for å dele erfaringer og kunnskap om lokal samfunnsutvikling. I tillegg gir virksomheten nasjonale myndigheter kunnskap som er relevant i utformingen av fremtidens distrikts- og regionalpolitikk. Det er et poeng at utviklingsarbeidet skal være kunnskapsbasert.

Intensjonen er at kommunene skal bli bedre samfunnsutviklere gjennom å bruke kunnskap fra Distriktssenteret. For å få innsikt om senterets rolle er det i flere år gjennomført brukerundersøkelser mot kommuneledelsen. Her er kjennskap til organisasjonen, tjenestene og nettsidene kartlagt. Enkelte dimensjoner knyttet til brukernes tilfredshet er også evaluert, men man har i liten grad studert hvordan senterets kunnskap bidrar til endring eller forbedring av kommunenes utviklingsarbeid.

Dette er utgangspunktet for denne evalueringen, hvor vi har gjennomført en omfattende brukerundersøkelse for å lære mer om hvordan kunnskapen fra Distriktssenteret er tatt i bruk i kommunene. Oppdraget ble ytterligere konkretisert ved at brukerundersøkelsen ble presentert som en effektmåling: Man ønsket å vite mest mulig om *brukereffekter* av Distriktssenterets arbeid.

Mens tidligere brukerundersøkelser primært har vært rettet mot ordførere, ønsket man nå å komme i kontakt med flere relevante aktører i den enkelte kommune. I brukerundersøkelsen fra 2014 var 248 av respondentene ordførere, 23 var rådmenn, mens 31 var næringssjefer e.l. Disse er sentrale informanter også denne gang, men i tillegg har det vært ønskelig å kartlegge meninger blant andre aktører som har hatt kontakt med Distriktssenteret – blant annet andre kommunalt ansatte og eksterne utviklingsaktører som kan vurdere innsatsen mot kommunene fra utsiden.

Prosjektets formål er å generere innsikt som er nyttig både som styrings-informasjon (for departementet som eier) og i forbindelse med internt forbedringsarbeid i senteret.

På grunnlag av dette har Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) gjennomført en evaluering i samsvar med planen gitt i tilbud 28.10.2015.

1.1 Om Distriktssenteret

Distriktssenteret er og har vært sentral i en rekke programmer som går på tvers av ulike kommunale utviklingstema. I det følgende presenteres noen sentrale eksempler, siden det gir et inntrykk av senterets virksomhet.

Byregionprogrammet ble igangsatt i 2014 og skal øke kunnskapen om samspillet mellom by og omland for å styrke disse områdenes regionale vekstkraft. Distriktssenteret har ansvar for å etablere og drifte et nasjonalt læringsnettverk mellom deltakerne. Formålet med læringsnettverket er å styrke kunnskapsbygging og

kunnskapsdeling mellom deltakerne og å bidra til videre kunnskapsformidling til andre. Tre modeller ligger til grunn for læringsnettverkarbeidet: 1) Felles nasjonalt nettverk, hvor målgruppen er prosjekteiere, prosjektledere og lokale arbeidsgrupper). Tema det arbeides med her er regionaløkonomisk vekst, regionalt samarbeid og samfunnsutvikling, inkl. ledelse, tillitsskapende arbeid og spilleregler for samarbeid. 2) Tematisk nettverkssamling, hvor målgruppen er mindre selvvalgte grupper av representanter fra ulike byregioner. Tema som er prioritert her er tilrettelegging for næringsutvikling, regionale arbeidsplaner, arbeidskraft og kompetanse, infrastruktur, profilering og stedsutvikling. 3) Prosjektledersamling, hvor målgruppen er prosjektlederne i alle deltakerregionene. Tema her er drift av egne byregionprosjekt og hvordan man skal nå mål i egne byregionprosjekt.

Nedenfor følger andre eksempler på program som Distriktssenteret har spilt en rolle i:

42 kommuner deltok i *Småkommuneprogrammet* i 2014. Denne satsningen hadde som mål å øke utviklingskapasiteten i kommunene. Øremerkede statlige midler til programmet falt imidlertid vekk i 2014. Enkelte fylkeskommuner viderefører likevel programmet. Oppgaven til DS har vært å koordinere programmet og «samarbeidde med fylkeskommunane og kommunane om fagleg oppfølging.»

Verdiskapingsprogrammet for lokale og regionale parker ble startet opp høsten 2012/2013. KMD delte da ut midler til 22 områder. Distriktssenterets rolle i dette programmet har vært å «vera rådgjevar og veiledar for dei parkane som får stønad gjennom verdiskapingsprogrammet. Vi skal og bygga kunnskap og formidla erfaringar frå prosjekta som får stønad.»

Bolystprogrammet gikk fra 2009 til 2013 og ble gjennomført innenfor det distriktpolitiske virkeområdet.

Omdømmeskolen ble startet av KRD i 2008 som et pilotprosjekt. Distriktssenteret var arrangør av Omdømmeskolen i perioden 2009-2013. 82 kommuner deltok her.¹ Som Elgvin (2013) påpeker har to premissleverandører for arbeidet med omdømmebygging i Norge vært kommunikasjonsrådgiverne Børre Berglund og Nils M. Apeland. Berglund hadde ansvaret for det faglige innholdet på Omdømmeskolen i 2009 og 2010. Oxford Research gjennomførte en følgeevaluering av 10 kommuner og ett regionråd som deltok på Omdømmeskolen i 2008 og 2010 (Brastad 2013). Fra 2014 ble tilbudet videreført som et tilbud, omtalt som verktøy, til kommuner som deltar i ulike former for utviklingsprogram og satsinger, så som Byregionprogrammet, Småkommuneprogrammet og Kommunereformen.

Gjennom Distriktssenterets prosjektdatabase finner vi et stort antall prosjekter:

- *Næringsutvikling*: Noen prosjekter i denne kategorien har næringsutvikling som uttalt hovedmål, mens det i større grad er en bieffekt i andre. Eksempler

¹ <http://distriktssenteret.no/2014/02/17/omdommeskolen-som-verktoy-utviklingsprogramma/>

på forskningsrapporter relatert til dette er Kobro m.fl. (2012) med «Suksessrike distriktskommuner» og Horrigmo m.fl. (2014) som omhandler «Kommunalt samarbeid på næringsfeltet».

- *Samfunnsplanlegging*: På senterets nettsider beskrives denne kategorien som følger: «God samfunnsplanlegging er å hele tiden ha en oppdatert kommuneplan – både areal- og samfunnsdel. En god samfunnsplan legger opp strategien for hvordan kommunen skal gjennomføre øvrige deler av utviklingsarbeidet sitt – det vil si næringsutvikling, tilflytnings- og omdømmearbeid, stedsutvikling og regionalt samarbeid. "»
- Andre betydelige kategorier i senterets prosjektdatabase er *regionalt samarbeid og utvikling*, *omdømmearbeid* og *stedsutviklingsarbeid*.
- Temaet *tilflytting* i er største kategori i prosjektdatabasen.

I sum gir dette et bilde av hvilke tema Distriktsenteret "leverer" innenfor. I evalueringen betraktes brukernes anvendelse og nytte av dette.

1.2 Oppbygging av rapporten

Metoden som ligger til grunn for evalueringen redegjøres for i kapittel 2. Dette inneholder en avklaring av sentrale begreper som «brukereffekt» og «effektmåling», samt en redegjørelse for datainnsamlingsmetode og utvalgsstørrelse.

I kapittel 3 beskrives alle resultater fra undersøkelsen. Vi beskriver kjennetegn ved respondentene i undersøkelsen mht. geografisk tilhørighet, stilling og sektor. I tillegg kartlegges hvilke utviklingsoppgaver respondentene jobber med. En kategorisering av slike oppgaver er sentralt i evalueringen, siden respondentene vurderer Distriktsenterets bidrag innen områder/tema som de selv jobber med til daglig (fra nå av bruker vi begrepet «temakategori» om dette). Vi har her valgt en tilnærming som noe forenklet gjenspeiler senterets satsningsområder:¹

- Kommunereformen
- Tilflytting og inkludering
- Næringsutvikling
- Samfunnsplanlegging/Kommuneplan
- Regionalt samarbeid og utvikling (regionråd, interkommunalt selskap/samarbeid)
- Arbeid med kommunens attraktivitet (omdømme, bostedsmiljø, stedsutvikling, bolig, møteplasser, kultur og fritid)
- Medvirkning og kommunikasjon (mobilisering, involvering, ungdom, frivillighet)

¹ Kategoriene er bredt definert av hensyn til utvalgets størrelse i hver kategori. Vi har søkt en balanse mellom hensynet til utvalgsstørrelse og tematisk presisjon.

I tillegg foretas en enkel analyse av hvordan undersøkelsens kommunalt ansatte vurderer kommunens prioritering og effektivitet i arbeidet med hver temakategori. Dette gir et bilde av hvor utfordringene er størst.

I kapittel 3.1.5 måles respondentenes kjennskap til Distriktssenteret. Denne målingen er ikke direkte sammenlignbar med tidligere kjennskapsmålinger, men er viktig som utgangspunkt for resten av evalueringen (spørsmål om brukereffekt er selvsagt bare relevant å stille aktører som kjenner til Distriktssenteret).

I kapittel 3.3 sammenlignes effekter av ulike kanaler for Distriktssenterets kunnskap – på tvers av temakategorier. Med «kanaler» menes følgende:

- Rapporter og andre skriftlige kilder formidlet via Distriktssenteret
- Distriktssenterets nettsider
- Seminarer/konferanser hvor Distriktssenterets ansatte holder foredrag
- Dialog med Distriktssenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)
- Møter med Distriktssenterets ansatte
- Veiledere og lignende verktøy fra Distriktssenteret

Også her er det vanskelig å angi et absolutt nivå på effekt, men vi avdekker et tydelig bilde av variasjoner i kanalenes dekningsgrad og nytteverdi.

Kapittel 3.4 til 3.10 måles Distriktssenterets nytte og effekt blant brukerne innen hver enkelt temakategori. Det er en utfordring å angi et absolutt nivå for effekt, men kapitlene gir et godt bilde av om senteret lykkes bedre innen enkelte tema enn andre. Disse kapitlene har samme oppbygging, hvor vi blant annet analyserer betydningen av den enkelte informasjonskanal innen hvert tema. De kvantitative resultatene suppleres med funn fra åpne spørsmål, dvs. respondentenes egne formuleringer om hvordan og hvorfor senteret har hatt effekt.

I kapittel 3.11 kartlegges respondentenes kjennskap til og eventuelle nyttevurdering av en lang rekke konkrete produkter/konsepter formidlet fra Distriktssenteret. I kapittel 3.12 vies de «ikke-kommunale» aktørene oppmerksomhet. Her kartlegges deres tanker om hvor stor betydning de tror Distriktssenteret har innen de ulike temakategoriene.

3.13 oppsummerer respondentenes tanker om Distriktssenterets aktiviteter fremover i tid. Kapittel 4 er en oppsummering, samt noen spørsmål til refleksjon, på grunnlag av evalueringens resultater.

2. METODISK DESIGN

Evalueringsens metodiske design inneholder følgende elementer:

- Begrepsavklaring: Hva mener vi med brukereffekt og effektmåling?
- Hvem er brukerne i denne undersøkelsen?
- Metode for datainnsamling
- Utvalgsstørrelse og representativitet
- Oppbygging av spørreskjema
- Rapportering

2.1 Distriktssenterets kunnskap

«Distriktssenterets kunnskap» er et sentralt begrep i evalueringen. Kunnskap kan defineres på ulike måter. Vi har valgt å skille mellom *skriftlig informasjon* (beskrivelser, rapporter, guider, artikler, bilder) og *kunnskap som den enkelte ansatte i Distriktssenteret besitter*. I forskningslitteraturen (typisk innen ledelse og organisasjonsteori) brukes ofte begrepene struktur- og humankapital om dette. I det følgende redegjøres kortfattet for disse elementene.

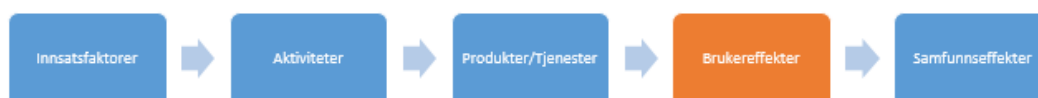
Distriktssenteret har en betydelig samling med erfaringer, historier, beskrivelser og resultater i sin prosjektdatabase (skriftlig informasjon/strukturkapital). Dette er informasjon som er innsamlet og satt i et system av Distriktssenteret. Mange av disse prosjektene «eies» selvsagt av aktørene som har vært involvert (f.eks en eller flere kommuner), men de inngår like fullt i Distriktssenteret kunnskapsbase. Senteret besitter informasjon om at prosjektene eksisterer/har eksistert og hva de inneholder, og har i noen tilfeller hatt en rolle i prosjektene. Ansatte i kommunene kan finne stoff i denne basen som i seg selv dekker deres behov, eller det kan lede dem videre i kunnskapsinnhenting. I tillegg har Distriktssentret publisert en rekke brosjyrer og populærvitenskapelige varianter av rapporter som er gjort på bestilling. Også dette betraktes som en del av senterets kunnskap.

Ansatte i Distriktssenteret har på ulike måter jobbet med utviklingsarbeid i kommunene. Gjennom dette har de personlig opparbeidet seg kunnskap innen feltet (humankapital; det personavhengige). Dette er kunnskap som ikke er like umiddelbart tilgjengelig som skriftlig informasjon, siden det krever «overføring» gjennom samtaler i telefon, møter eller foredrag.

Med dette vil to former for kunnskap ligge til grunn for måling av effekter på brukernivå: Distriktssenterets skriftlige informasjon (strukturkapital) og kunnskapen som senterets ansatte besitter (humankapital). I spørreskjemaet er dette operasjonalisert gjennom en rekke spørsmål.

2.2 Hva mener vi med brukereffekt og effektmåling?

Som nevnt kan oppdraget betraktes som en effektmåling. I oppdragsbeskrivelsen heter det at «man i liten grad har sett på om kunnskapen har bidratt til endring eller forbedring av arbeidet i kommunene» og at man «ønsker å vite mest mulig om brukereffekter av arbeidet vårt». Det refereres her for såkalte *resultatkjeder* fra Direktoratet for økonomistyring (som er et sentralt element i deres veileder for resultatmåling innen Mål- og resultatstyring). Vi finner det hensiktsmessig med en kort gjennomgang av denne, siden det bidrar til å konkretisere og avgrense prosjektets tema.

I korte trekk innebærer resultatkjeden følgende: *Innsatsfaktorer* er ressurser som Distriktssenteret bruker for å drive sin virksomhet, som arbeidskraft, kompetanse, ledelse, IT, etc. Disse faktorene («investeringene») brukes til å gjennomføre *aktiviteter* internt i Distriktssenteret, som analysearbeid og kunnskapsinnhenting. Aktivitetene resulterer i *produkter eller tjenester* som leveres fra Distriktssenteret (ref. det vi har skrevet om «Distriktssenterets kunnskap»). Dette kan være rådgivning, rapporter, presentasjoner og andre leveranser til ulike brukergrupper. Eksempler er prosjektbasen, Kapasitetsdiamanten, Omdømmeskolen, etc.¹ Produktene og tjenestene kan resultere i *brukereffekter*. Dette er effekter for brukerne (målgruppen) i form av kunnskap, holdninger og atferd – med andre ord faktorer som kan ha betydning for kommunenes utviklingsarbeid. Det viktig å presisere at brukereffekt er effekter som direkte kan relateres til Distriktssenterets aktiviteter. Positive brukereffekter kan i siste instans skape *samfunnseffekter*, som er effekter på samfunnsnivå. Dette er gjerne effekter som er nært knyttet til virksomhetens overordnede mål. Distriktssenterets virksomhetside – å styrke grunnlaget for vekstkraftige kommuner og regioner i hele landet- er et eksempel på dette (ref. Strategisk plattform 2012-2015). I evalueringssammenheng er det som regel en stor utfordring å skille samfunnseffekter av virksomheten fra andre forhold av betydning for målet på samfunnsnivå. Dette gjelder også for Distriktssenteret.

Dette prosjektet avgrenses til å fokusere på brukereffekter i nevnte resultatkjede, hvilket innebærer at vi ikke belyser følgende:

- Kostnadssiden (ref. «innsatsfaktorer»). En konsekvens er at vi ikke måler produktivitet knyttet til Distriktssenterets arbeid, siden dette forutsetter informasjon om kostnader. Derimot kan evalueringen – med sin fokus på

¹ I litteraturen knyttet til evalueringforskning omtales gjerne produkter eller tjenester som «output» fra offentlig virksomhet, mens brukereffekter benevnes «outcomes» (f.eks Winter et al. 2010 og Mohr 1995). Siktemålet med effektmåling er som regel å måle effekter av nevnte output på slike outcomes.

nyttesiden- senere inngå som element i effektivitetsanalyser (som hensyntar både kostnad og brukereffekt).

- Aktiviteter og prosesser internt i Distriktssenteret.
- Samfunnseffekter, siden dette krever omfattende analyser på makronivå. Det bør imidlertid nevnes at positive brukereffekter er en forutsetning for at Distriktssenterets virksomhet skal ha effekter på samfunnsnivå.

Oppdragsgivers ønske om å fokusere på brukereffekt er i tråd med senere års signaler om at styring og rapportering «i større grad må vektlegge resultater for brukerne og mindre på telling av gjennomførte aktiviteter».¹

Begrepet effekt må konkretiseres. I faglitteraturen innen evalueringsforskning defineres gjerne effekt som «differanse mellom faktisk og kontrafaktisk utvikling». I dette prosjektet vil faktisk utvikling være kvaliteten i kommunenes samfunnsutvikling, mens kontrafaktisk utvikling er nevnte kvalitet i en tenkt situasjon hvor Distriktssenteret ikke eksisterte. Noe muntlig formulert betyr dette at Distriktssenteret bare har effekt dersom kommunenes samfunnsutvikling blir bedre som følge av senterets virksomhet. I dette perspektivet er en ideell tilnærming å måle effekt ved bruk av såkalt eksperimentelle forskningsdesign.² Slike metoder er ikke praktisk mulig å anvende i dette prosjektet, men gjennom spørreskjema – hvor brukerne vurderer sentrenes betydning- får vi et godt bilde av effekt slik dette er definert ovenfor.

Flere forhold har talt for bruk av kvantitative metoder i denne evalueringen. For det første ønsker oppdragsgiver å komme i kontakt med så mange kommuner som mulig. Dette medfører svar fra et stort antall informanter, og analysene av disse er mest hensiktsmessig å utføre kvantitativt. For det andre innebærer både Direktoratet for økonomistyrings føringer og vårt perspektiv på effektmåling at vi søker kvantitative fakta som grunnlag for evalueringens konklusjoner. Det metodiske designet har likevel ha enkelte kvalitative elementer, ved at respondentene inviteres til å svare på flere spørsmål med egne ord.

2.3 Hvem er brukerne?

Siden prosjektet skal måle brukereffekter, er det fundamentalt å definere hva vi mener med brukere. I Distriktssenterets strategiske plattform heter det at målgruppen er «lokale utviklingsaktører i hele landet». På nettsidene heter det videre at

¹ Dette er en generell trend innen New Public Management. Et relativt nytt norsk eksempel, er en av anbefalingene fra det såkalte «Vågen-utvalgets» evaluering av NAV. Sitatet er hentet herfra.

² I slike design anvendes gjerne en kontrollgruppe, som er deler av målgruppen som ikke eksponeres for tiltaket eller virksomheten som skal evalueres. Effekt kan da måles som f.eks. forskjell i kvaliteten i samfunnsutvikling mellom kommuner som har mottatt hjelp fra Distriktssenteret (tiltaksgruppe) og kommuner som ikke har mottatt slik hjelp (kontrollgruppen). Det går her et vesentlig skille mellom klassiske eksperimenter og kvasi-eksperimenter, basert på om inndelingen i tiltaks- og kontrollgruppen er foretatt randomisert (tilfeldig) eller ikke. Et par sentrale bidragsytere til forskningslitteraturen på dette feltet er Campbell (1966) og Mohr (1995).

«hovedmålgruppa vår er kommunar, regionar og andre med utviklingsoppgåver. Dei vi har mest kontakt med er ordførarar, rådmenn og prosjektleiarar.» Endelig står følgjende i oppdragsbeskrivelsen bak denne evalueringen: «Vi ser og at det kan vere nyttig å kartlegge meiningane hos andre kommunalt ansatte som har hatt kontakt med oss og andre utviklingsaktørar som kan vurdere innsatsen vår mot kommunane frå utsida. Dsse vil vi kunne nå gjennom nettsida vår eller gjennom adresselister fra oss».

Dette gir klare føringar for hvilke brukere vi har henvendt oss til. I evalueringen forholder vi oss til tre kategorier, hvor de to første speiler vår drøfting av «Distrikts-senteret kunnskap»:

- Aktører som har vært i direkte kontakt med Distriktscenterets medarbeidere; gjennom arrangementer, møter, telefonsamtaler, osv.
- Aktører som ikke har vært i kontakt med Distriktscenterets medarbeidere, men som har anvendt rapporter, verktøy og andre skriftlige leveranser fra senterets virksomhet.
- Aktører som ikke har brukt noen av senterets leveranser. Disse har selvsagt ikke grunnlag for å uttale seg om senterets kvalitet og nytte, men må likevel inngå i en helhetlig analyse av brukereffekt (f.eks i en måling av andel norske kommuner som mener at Distriktscenteret har hatt betydning for utviklingsarbeid innen et tema).

2.4 Datainnsamling, utvalg og svarrespons

Redegjørelsen for effektmåling og defineringen av prosjektets målgruppe har lagt føringar for datainnsamlingsmetode. Siden brukerundersøkelsen og effektmålingen baseres på kvantitative analyser, er et strukturert spørreskjema anvendt (spørsmål med faste, predefinerte svaralternativer).

Skjemaet ble distribuert digitalt i november, via tjenesten QuestBack. To grupper mottok skjema:

- a) En liste med kontaktpersoner fra Distriktscenterets registre. Dette er bl.a. mottakere av nyhetsbrev og tidligere deltakere på kurs og arrangementer. Denne utgjorde 1111 personer.
- b) Skjema ble sendt alle kommuners postmottak (e-mail). Her ba vi om at skjemaet skulle videresendes ordfører, rådmann, næringssjef og andre som jobber med noen av nevnte temakategorier.

Etter endt datainnsamling hadde 422 personer fra gruppe (a) besvart undersøkelsen. Korrigert for at en rekke av disse enten hadde sluttet i jobben eller ikke var tilgjengelig,¹ er et estimat at svarresponsen er ca. 45 prosent.

¹ Identifisert via diverse epost-agenter («ikke tilstede», «sluttet i jobben», etc).

Fra gruppe (b) hadde 263 personer besvart skjema. Her er det vanskelig å beregne svarrespons, siden vi ikke vet hvor mange aktører den enkelte kommunes postmottak har videresendt skjemaet til.

I sum betrakter vi svarresponsen som god. Aktører fra 263 kommuner er representert, herunder 129 ordførere. Dette er gir et solid analysegrunnlag. Resultater for hele utvalget vil ha en feilmargin på ca. 2 prosent for et svaralternativ med 50 prosent oppslutning. Nedbrytninger i undergrupper/segmenter har noe større feilmarginer. I tilfeller hvor resultater er beheftet med stor usikkerhet, vil dette bli påpekt.

Gruppe (a) er ikke egnet til analyser av generell kjennskap til Distriktssenteret, siden dette er personer som hadde et forhold til senteret fra før (via nyhetsbrev, kurs e.l). Måling av kjennskap er derfor bare gjort i gruppe (b). Evaluering av brukereffekt er derimot gjort blant alle som har erfaring med senteret.

I informasjonsteksten som fulgte med spørreskjemaet oppfordret vi alle til å svare – også de som knapt har hørt om Distriktssenteret. Dette ble gjort for styrke kjennskapsmålingens representativitet i forhold til populasjonen (dvs. alle aktører som jobber med utvikling i norske kommuner). Det vil nok likevel være en viss overrepresentasjon av respondenter som har et forhold til Distriktssenteret fra før.

3. RESULTATER

3.1 Hvem er respondentene, og hvilke utfordringer opplever de i sitt arbeid med kommunalt utviklingsarbeid?

I det følgende presenteres kjennetegn ved personene som har besvart spørreskjemaet. Siden det foreligger flere svar fra hver kommune og at ulike aktører i hver kommune har svart, må ikke kommune betraktes som evalueringens analyseenhet. Med andre ord skal ikke resultatene leses som «x prosent av landets kommuner mener at ...». Resultatene gjelder derimot et stort utvalg aktører (personer) som jobber med tema hvor Distriktsenteret kan tenkes å spille en relevant rolle.

3.1.1 Sektor og kommune

Totalt har 680 personer besvart spørreskjemaet. Majoriteten av disse jobber i kommunal sektor (66 prosent/449 personer). Andre sektorer er representert som følger:

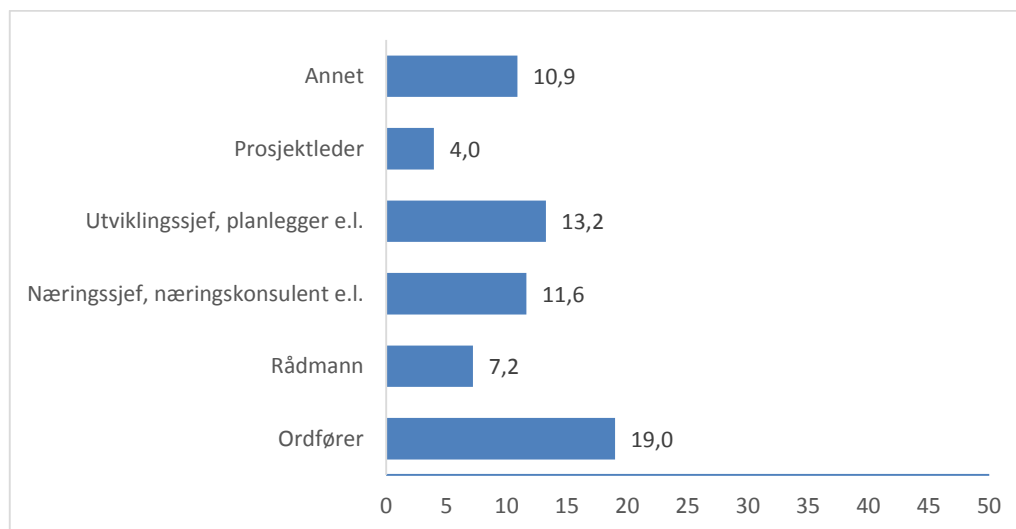
- Stat: 8 prosent/55 personer
- Fylke: 10 prosent/67 personer
- Privat sektor: 11 prosent/73 personer
- Andre: 5 prosent/35 personer

Disse fordeler seg på 263 kommuner. I gjennomsnitt har 1.64 personer fra hver kommune besvart skjema. Ved 227 av kommunene gjelder dette 1 eller 2 personer. Steinkjer har det høyeste antall respondenter (8), etterfulgt av Hamar og Vik med 5 hver.

Utvalget er bredt sammensatt med hensyn til kommunestørrelse. 33 prosent av respondentene bor i kommuner med færre enn 2 500 innbyggere, 39 prosent er i kommuner med 2 500-10 000 innbyggere, mens det er 14 prosent i hver av kategoriene med 10 000-20 000 og over 20 000 innbyggere.

3.1.2 Stilling/Funksjon

Figur 3.1 viser hvilke stillinger de kommunalt ansatte innehar.

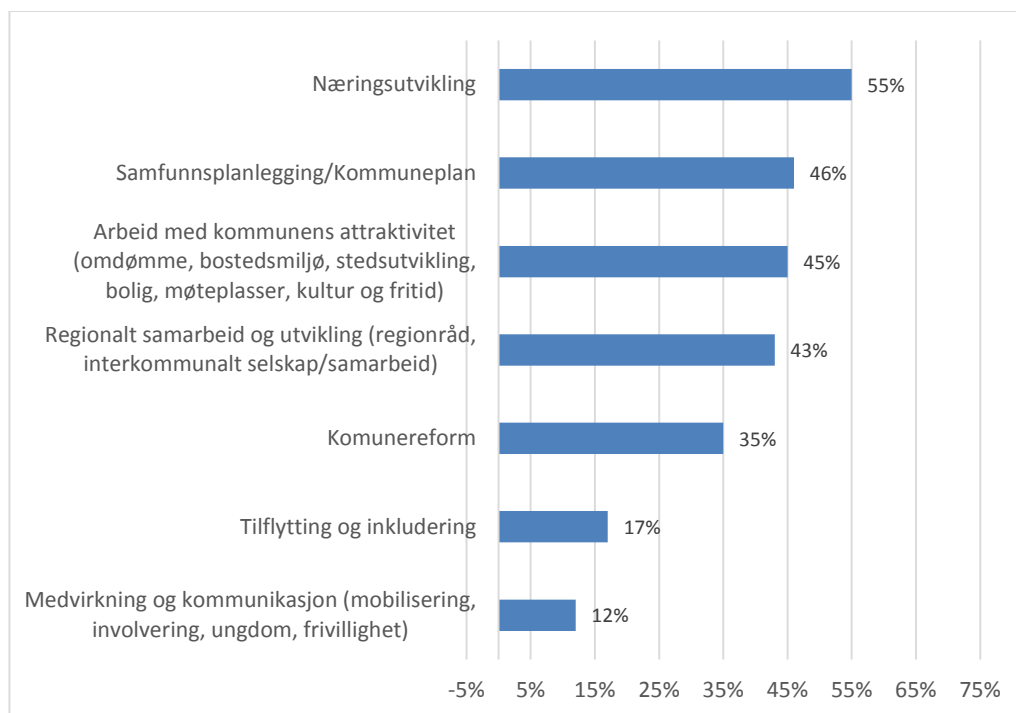
Figur 3.1 Stilling blant de 449 kommunalt ansatte respondentene. Prosent.

Et bredt spekter av kommunale roller er representert i utvalget, noe som gir et solid grunnlag for å belyse kjennskap, erfaring og effekt av Distriktssenterets aktiviteter. Ordførere utgjør største enkeltgruppe, men er ikke dominerende i utvalget.

Også mht. respondentenes fartstid i nåværende stilling er utvalget bredt sammensatt. 26 prosent har hatt stillingen i kortere tid enn to år. Blant disse finner vi en del av de nye ordførerne etter kommunevalget 2015. 34 prosent har hatt stillingen i 2-5 år, 21 prosent i 6-10 år, mens 19 prosent har innehatt stillingen i mer enn 10 år. Dette innebærer at majoriteten av respondentene har vært lenge nok i stillingen til at de bør ha et visst «potensiale» til å ha en mening om Distriktssenteret. I tillegg har selvsagt mange av respondentene tidligere innehatt stillinger som inngår i Distriktssenterets målgruppe.

3.1.3 Hvilke tema er aktørene involvert i?

Innledningsvis i spørreskjemaet ble respondentene bedt om å oppgi hvilke tema de er mest involvert eller engasjert i (ref. tidligere nevnte temakategorier). Hensikten var å sikre at respondentene fikk relevante spørsmål senere i skjemaet – for eksempel at det bare er respondenter som jobber med kommunereform som får spørsmål om Distriktssenterets betydning i denne sammenheng.

Figur 3.2 Hvilke tema er respondentene mest involvert i? Prosent.

Mange av respondentene innehar selv sagt roller som medfører involvering i flere tema (f.eks ordførere og rådmenn). I skjemaet skulle maksimalt tre tema oppgis. Dette er temaene som respondentene har jobbet mest med og dermed hvor de besitter best vurderingsgrunnlag.

Næringsutvikling er største kategori, men nær halvparten oppgir hhv. samfunnsplanlegging, attraktivitet og regionalt samarbeid. Forholdsvis få jobber med «medvirkning og kommunikasjon», noe som legger begrensninger på hvilke analyser som er mulig å utføre innen denne kategorien.

3.1.4 Innen hvilke tema opplever kommunene størst utfordringer?

Som et bakteppe for evalueringen er det interessant å kartlegge hvilke tema kommunene opplever å ha størst utfordringer med, nærmere bestemt: *Hvilke tema har høy prioritet og hvordan vurderer kommunalt ansatte at man lykkes innen disse?* Dette kan betraktes som en aldri så liten «markedsanalyse» for Distriktsenteret – kanskje er potensialet for å bidra størst innen tema som kommunene prioriterer høyt, men møter problemer.

Tabell 3.1 Kommunal ansatte vurdering av ulike tema mht. kommunens prioritet og utfordringer. N=440. Prosent.

	Temaet har lav prioritet	Temaet har middels prioritet	Temaet har høy prioritet, men kommunen jobber ikke godt og effektivt med dette	Temaet har høy prioritet og kommunen jobber godt og effektivt	Total
Samfunnsplanlegging	2	16	32	50	100
Næringsutvikling	3	13	36	47	100
Kommunereformen	11	28	18	44	100
Regionalt samarbeid	1	23	36	39	100
Tilflytting og inkludering	2	22	39	37	100
Attraktivitet	4	26	40	30	100
Medvirkning	5	39	33	23	100

Tabellen er sortert slik at tema som kommunene i størst grad prioriterer –og jobber godt med- kommer øverst. Det er med andre ord *samfunnsplanlegging/ kommuneplan* som rangerer høyest. Åtte av ti mener temaet har høy prioritet (50 + 32 prosent).

Med tanke på Distriktssenterets potensielle bidrag er det særlig interessant å betrakte kategorien «temaet har høy prioritet, men kommunen jobber ikke godt og effektivt med dette». Innen alle tema er mellom 32 og 40 prosent i denne kategorien. Unntaket er Kommunereformen, som har lavere prioritet (av de som prioriterer reformen høyt mener en klar majoritet at man jobber godt og effektivt).

Visse variasjoner mellom kommuner av ulik størrelse avdekkes:

- Tilflytting og inkludering: Et klart flertall i alle kommunetyper prioriterer dette høyt, men det er en tendens til at de minste kommunene (under 2500 innbyggere) opplever større utfordringer/problemer enn andre.
- Kommunereform: Ingen entydige tendenser avdekkes, med unntak av at kommuner med flere enn 20 000 innbyggere oftere svarer at "temaet har høy prioritet, men kommunen jobber ikke godt og effektivt med dette".
- Næringsutvikling: Et klart flertall i alle kommunetyper prioriterer dette høyt, men kommuner med færre enn 20 000 innbyggere svarer betydelig oftere at de ikke jobber effektivt. Med andre ord mener de store kommunene å ha bedre "kontroll" på dette feltet.
- Samfunnsplanlegging/Kommuneplan: Det er en klar tendens til at stigende kommunestørrelse øker tilfredsheten med hvordan kommunen jobber på dette feltet. I kommuner med flere enn 20 000 innbyggere svarer 70 prosent at man jobber effektivt og godt, mens andelen i kategoriene "færre enn 2 500" og "2500-10 000" innbyggere er hhv. 33 og 52 prosent.

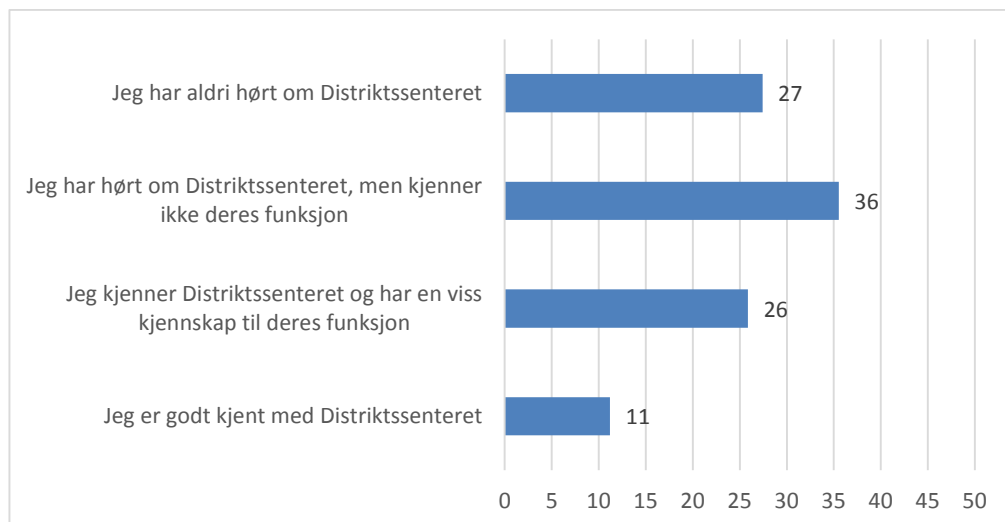
- Regionalt samarbeid og utvikling: Vi avdekker ingen systematiske forskjeller mellom kommuner av ulik størrelse.
- Arbeid med kommunens attraktivitet: Kommuner med færre enn 10 000 innbyggere prioriterer dette noe lavere enn andre. Andelen i kategorien "temaet har høy prioritet, men kommunen jobber ikke godt og effektivt" er størst i kommuner med 10-20 000 innbyggere (55 prosent) og lavest i kommuner med flere enn 20 000 innbyggere (28 prosent).
- Medvirkning og kommunikasjon: Dette er temaet som prioriteres lavest; totalt oppgir 42 prosent at dette har middels eller lav prioritet. Blant de som prioriterer dette høyt, mener aktører fra kommuner med flere 20 000 innbyggere i klart større grad enn andre at man jobber godt og effektivt.

For de fleste temakategorier virker utfordringene å være størst i små og mellomstore kommuner (ref. kategorien "temaet har høy prioritet, men kommunen jobber ikke godt og effektivt"). I så måte er det naturlig at Distriktssenteret i størst grad har vært orientert mot denne målgruppen.

3.1.5 Kjennskap til Distriktssenteret

Som nevnt avgrenses målingen av kjennskap til respondenter som har besvart skjema etter å ha fått det videresendt fra kommunenes postmottak ref. avsnitt 3.4.

I informasjonsteksten som fulgte med spørreskjemaet oppfordret vi alle til å svare – også de som knapt har hørt om Distriktssenteret. Dette ble gjort for styrke kjennskapsmålingens validitet. Det vil nok likevel være en viss overrepresentasjon av respondenter som kjenner Distriktssenteret. Derfor er nok den «reelle kjennskapen» sannsynligvis marginalt lavere enn det som fremkommer i figuren nedenfor:

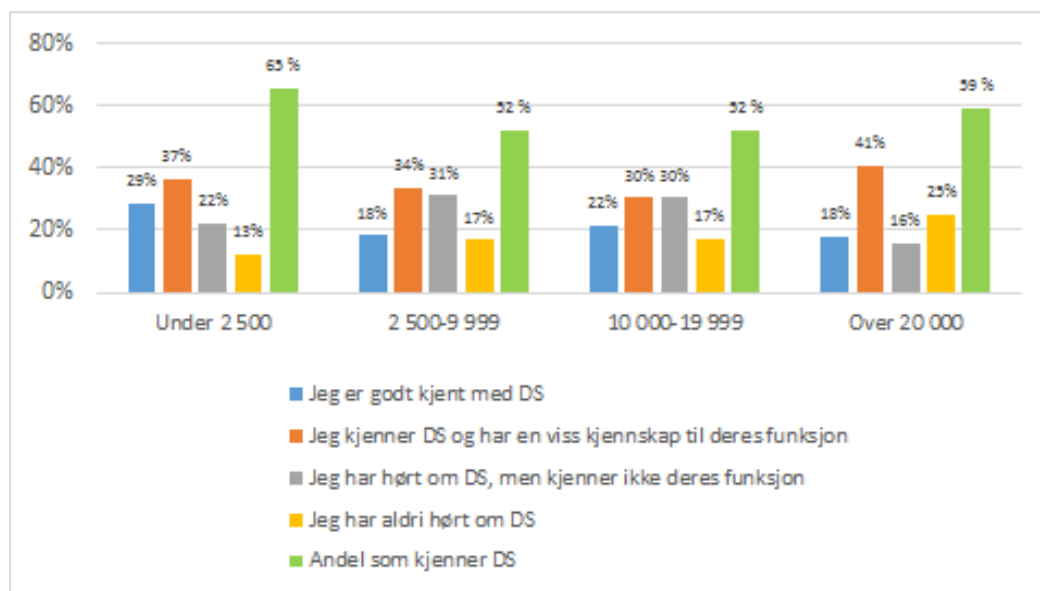

Figur 3.3 *Kjennskap til Distriktssenteret. Kun respondenter som har fått skjemaet videresendt fra kommunenes postmottak. Prosent.*

En av ti oppgir at de er godt kjent med Distriktssenteret, mens ytterligere 26 prosent har en viss kjennskap til senterets funksjon. Ordførere har noe lavere kjennskap til senteret (8 prosent godt kjent med senteret, mens 21 prosent har en viss kjennskap til senterets funksjon). Hele 34 prosent av disse har aldri hørt om Distriktssenteret; her finner vi mange av de nye ordførerne etter valget i 2015.

Det avdekkes visse variasjoner mellom andre typer av kommunale stillinger, men her er delutvalgene så små at feilmarginene blir relativt store (resultatene må derfor betraktes som indikasjoner). Rådmenn og næringssjef/næringskonsulenter ser ut til å være langt mer kjent med Distriktssenteret enn ordførerne. Tidligere målinger har imidlertid vist at ordføreres kjennskap øker utover i valgperioden.

Vi avdekker som ventet en viss sammenheng mellom kommunestørrelse og kjennskap til Distriktssenteret; senteret er mest kjent i små kommuner, men forskjellene er ikke veldig store.

Figur 3.4 Prosentandel som kjenner Distriktssenteret, fordelt på kommunestørrelse.¹

¹ Andel som kjenner Distriktssenteret = Sum av "Jeg er godt kjent med DS" og "Jeg kjenner DS og har en viss kjennskap til deres funksjon".

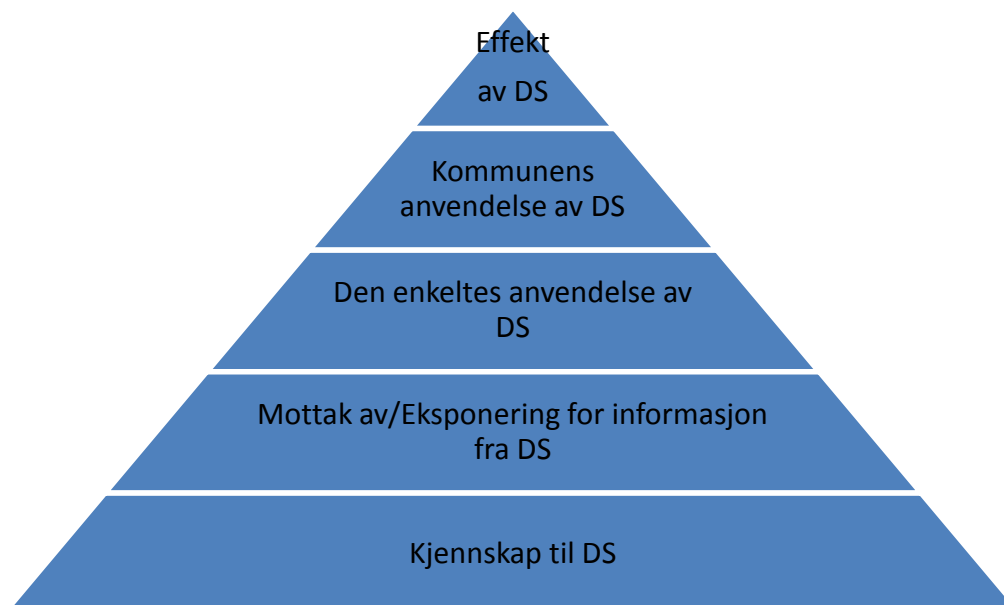
Merk at disse resultatene gjelder hele utvalget - inkludert respondenter som er rekruttert fra Distriktssenterets baser med kontaktpersoner. Prosenttallene stemmer derfor ikke med kjennskapsmålingen tidligere i dette kapitlet (kjennskapen fremstår som høyere her). Hensikten med figuren er å vise relative forskjeller i kjennskap mellom ulike kommunestørrelser.

3.2 Effekter av Distriktssenteret innen ulike tema

Undersøkelsens primære siktemål er å evaluere Distriktssenterets effekt, mål som *betydningen av kunnskap fra senteret for kommunens utviklingsarbeid innen et sett sentrale tema*. I dette kapitlet presenteres hovedresultatene knyttet til denne problemstillingen, nærmere bestemt:

- **Mottak av informasjon:** I hvilken grad aktørene har sett/hørt/mottatt informasjon fra Distriktssenteret om hver enkelt temakategori.
- **Anvendelse av informasjon:** I hvilken grad aktørene har anvendt denne informasjonen i sitt arbeid med temakategorien (aktør=individ/respondent).
- **Effekt:** Hvor stor betydning kunnskapen fra Distriktssenteret har hatt for kommunens arbeid med temakategorien.

Tilnærmingen kan betraktes som en pyramide, hvor de nederste elementene er forutsetninger for effektene «lenger opp».

Som nevnt medfører utvalgets sammensetting at aktører som kjenner Distriktssenteret sannsynligvis er noe overrepresentert blant respondentene. Det vil derfor være en viss usikkerhet knyttet til senterets «absolutte effekter på nasjonalt nivå» (dvs. blant *alle* aktører som jobber med utviklingsarbeid i norske kommuner), men vi har likevel grunnlag for å gi et estimat for dette. Derimot gir analysen et presist bilde av *relative* effekter:

- Innen hvilke tema har Distriktssenteret størst og minst effekt?
- Hvilke typer av kunnskap/informasjon har størst og minst effekt?

I dette kapitlet belyses (A) ovenfor, det vil si overordnede brukereffekter innen hver temakategori. (B) belyses i neste kapittel.

3.2.1 Kvantitative effekter

Tabellen under oppsummerer Distriktssenterets overordnede effekt i et brukerperspektiv, fordelt på ulike tema (tabellens kolonner kan leses som de ulike fasene i pyramiden ovenfor.

Tabell 3.2 Overordnede brukereffekter av Distriktssenterets kunnskapsformidling.¹

	Mottatt/sett informasjon fra DS om temaet	Anvendelse av informasjon fra DS om temaet	Effekt: Betydningen av DS-informasjon for kommunens arbeid med temaet
Arbeid med kommunens attraktivitet	95 %	38 %	38 %
Tilflytting og inkludering	88 %	54 %	33 %
Næringsutvikling	94 %	26 %	21 %
Regionalt samarbeid og utvikling	90 %	22 %	18 %
Medvirkning og kommunikasjon	93 %	16 %	15 %
Samfunnsplanlegging/ Kommuneplan	89 %	17 %	12 %
Kommunereform	90 %	22 %	10 %

Resultatene kan leses med to perspektiver:

- a) *Som en vurdering av Distriktssenterets effekt blant de som jobber med det enkelte tema og som kjenner til senteret.* Tabellens resultater leses i dette perspektivet, siden spørsmål om anvendelse og nytte bare er stilt de som kjenner Distriktssenteret. Vi bruker «Kommunereform» som eksempel:
- 90 prosent av de som jobber med kommunereform og som kjenner Distriktssenteret, har mottatt/sett informasjon om dette temaet fra senteret.
 - 22 prosent av de som jobber med kommunereform, som kjenner Distriktssenteret og som har sett/hørt slik informasjon, har anvendt denne kunnskapen.

¹ Antall respondenter: Siden det er ulikt antall respondenter som jobber med hvert tema, varierer antall respondenter (N) bak resultatene i tabellen. Disse er som følger: Kommunereform (140), Tilflytting og inkludering (78), næringsutvikling (243), samfunnsplanlegging (204), regionalt samarbeid (201), attraktivitet (207) og medvirkning/ kommunikasjon (59).

Resultater for kriteriet «Anvendelse av informasjon fra DS om temaet» viser andel som svarer «i meget stor grad» eller «i stor grad» på spørsmålet om den enkelte har anvendt slik informasjon i sitt arbeid; prosenttallet gjelder bare blant de som faktisk har mottatt slik informasjon.

Resultater for kriteriet «Betydningen av DS-informasjon for kommunens arbeid med temaet» viser andel som svarer «meget stor betydning» eller «stor betydning» på spørsmålet om hvor stor betydning slik informasjon har hatt for kommunens arbeid. I beregningen av dette prosenttallet er de (relativt få) som svarer «vet ikke» tatt med i nevneren. Vi mener dette er riktig, siden respondenter som jobber med temaet og som selv har mottatt DS-info, bør kjenne til om dette har hatt betydning kommunens utviklingsarbeid innen temaet. Dette kan sikkert diskuteres, men samme tilnærming er brukt for alle tema.

- 10 prosent av kommunalt ansatte som jobber med kommunereform og som kjenner Distriktssenteret, mener at senterets kunnskap har hatt betydning for kommunens arbeid med reformen.
- b) *Som en vurdering av Distriktssenterets nytte blant alle som jobber med en temakategori (f.eks kommunereform). I dette perspektivet –som har et generaliserende siktemål- må tabellenes resultater korrigeres for det faktum at bare 37 prosent av respondentene kjenner til Distriktssenteret (og dermed fått spørsmål om anvendelse og nytte):*
 - Siden 90 prosent av de som jobber med kommunereform og som kjenner Distriktssenteret har mottatt/sett informasjon om dette temaet fra senteret, betyr det at 33 prosent av alle som jobber med kommunereform har mottatt/sett slik informasjon (37 prosent av 90 prosent).
 - Siden 22 prosent av de som jobber med kommunereform og som kjenner Distriktssenteret har anvendt denne kunnskapen, betyr det at 8 prosent av alle som jobber med kommunereform har anvendt dette (37 prosent av 22 prosent).
 - Som nevnt mener 10 prosent av kommunalt ansatte som jobber med kommunereform og som kjenner Distriktssenteret at senterets kunnskap har hatt betydning for kommunens arbeid med reformen. Dette betyr at ca. 4 prosent av alle kommunalt ansatte som jobber med reform mener at senterets kunnskap har hatt effekt (37 prosent av 10 prosent).

I resten av rapportens tabeller inntas perspektiv (a), men for et bredere perspektiv –med et generaliserende siktemål- bør leseren ha (b) i betraktning. I oppsummeringen av effekter innen hver temakategori (i slutten av hvert av kapitlene 8-14) presenteres resultater både for perspektiv (a) og (b).

Resultatene er som følger:

Innen alle tema har en klar majoritet *mottatt eller sett informasjon* fra Distriktssenteret om dette. Dette er ikke overraskende, siden det gjerne er slik informasjon som gjør at man har en viss kjennskap til senterets virksomhet. Attraktivitet og næringsutvikling skiller seg noe ut i forhold andre tema – her har stort sett alle blitt «eksponert» for informasjon fra senteret.

Langt større variasjoner avdekkes mht den enkelte aktørs *anvendelse* av kunnskap fra Distriktssenteret innen hver temakategori (vi gjentar at aktør her ikke er kommune, men personen som har besvart skjemaet). Kunnskap innen tilflytting og inkludering er en forholdsvis klar «vinner» mht anvendelse av Distriktssenterets kunnskap. Over halvparten av de som har sett/hørt slik informasjon oppgir at de i stor grad har anvendt dette i sitt arbeid med temaet. På en klar andreplass følger arbeid med kommunens attraktivitet, hvor nær fire av ti har anvendt denne kunnskapen. Deretter følger næringsutvikling, regionalt samarbeid og kommunereform, hvor andelen er i intervallet 22-26 prosent. Anvendelsen er lavest innen samfunnsplanlegging/ kommuneplan og medvirkning/kommunikasjon.

Effekten –dvs. kunnskapens betydning for kommunens utviklingsarbeid- er størst innen attraktivitet (38 prosent), etterfulgt av tilflytting og inkludering (33 prosent). Det kan med andre ord virke som om Distriktssenterets «leveranser» innen attraktivitet har større betydning for kommunene enn tilflytting/inkludering, til tross for at flere av respondentene har anvendt kunnskap knyttet til sistnevnte. Disse kategoriene skiller seg relativt klart ut mht. effekt. Deretter følger næringsutvikling (21 prosent), regionalt samarbeid (18 prosent) og medvirkning/kommunikasjon (15 prosent). Distriktssenteret har relativt liten betydning innen samfunnsplanlegging (12 prosent) og kommunereform (10 prosent).

Det er et åpent spørsmål hvor store effekter det er realistisk å forvente innen de ulike temaene, men rangeringen gir uansett et klart bilde av hvilken profil Distriktssenteret har blant sine brukere.

Innen prosjektets rammer har det ikke vært mulig å se resultatene i lys av Distriktssenterets «investeringer» knyttet til de ulike temaene. Dette bør gjøres for å få et helhetlig bilde av effektivitet (brukereffekter når kostnader hensyntas).

3.2.2 Kvalitative effekter: På hvilken måte har Distriktssenterets kunnskap hatt effekt

Respondentene ble invitert til å beskrive på hvilken måte Distriktssenteret har hatt effekt i kommunenes arbeid innen hver temakategori, herunder hvilke prosesser at senterets kunnskap har vært nyttig. Disse kommenteres under hvert tema i kapitlene 3.4-3.10.

3.3 Effekter av ulike kanaler (kunnskapskilder)

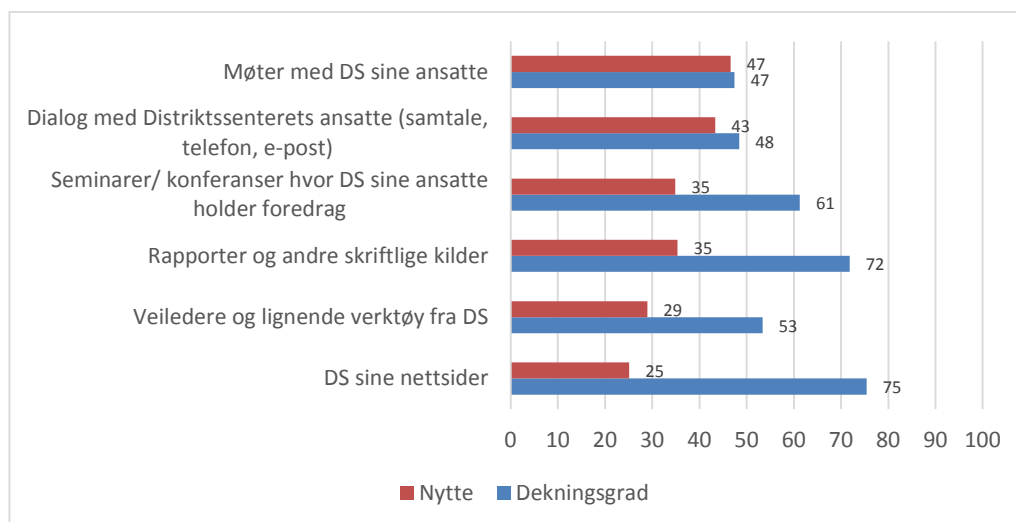
Distriktssenteret formidler kunnskap og leveranser gjennom ulike kanaler:

- Rapporter og andre skriftlige kilder formidlet via Distriktssenteret
- Distriktssenterets nettsider
- Seminarer/konferanser hvor Distriktssenterets ansatte holder foredrag
- Dialog med Distriktssenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)
- Møter med Distriktssenterets ansatte
- Veiledere og lignende verktøy fra Distriktssenteret

Respondenter som jobber med bestemte temakategorier er bedt om å oppgi sin erfaring med disse kanalene. Erfaringen omhandler (i) om man har mottatt/lest/hørt noe av dette og (ii) hvor nyttig dette eventuelt var.

I figuren under presenteres respondentenes vurdering av nevnte kanaler, uavhengig av tema. Spørsmålene er stilt aktører som kjenner Distriktssenteret og resultatene er et gjennomsnitt for hvert tema (vi har ekskludert «medvirkning og kommunikasjon» fra denne analysen, siden denne kategorien er liten).

Sammenligningen av de ulike kanalene er selvsagt preget av hvor involvert/engasjert brukerne er i Distriktssenterets aktiviteter. Det å delta i et møte indikerer høyere engasjement enn det å lese på nettsidene – og nytteverdien betraktes derfor gjerne som høyere for sistnevnte. Resultatene gir uansett et helhetlig bilde av bruk og nytte av Distriktssenterets kunnskap via ulike kanaler.

Figur 3.5 *Dekningsgrad og nytte av kunnskap fra Distriktssenterets ulike kanaler. Dekningsgrad=Andel som har mottatt/sett/hørt slik informasjon (knyttet til temakategorien de jobber med). Nytte= Andel av de som har mottatt slik kunnskap som oppgir at denne var «svært nyttig». Prosent, sortert etter nytteverdi.*

Blant de som har brukserfaring er nyttevurderingen overveiende god. Andelen som oppgir at kunnskapen formidlet i en kanal var «svært lite nyttig» er ikke høyere enn sju prosent for noen kombinasjoner av tema og kanal. Vi avdekker imidlertid tydelige variasjoner mellom de ulike kanalene:

- Muntlig dialog med Distriktssenterets ansatte har størst nytte; dette gjelder *møter* og *samtaler/telefon/e-post*. Nær halvparten av de som har hatt slike dialoger oppgir at dette var svært nyttig.¹ De fleste andre svarer at dette var «noe nyttig». Forholdsvis mange har hatt slik dialog med Distriktssenteret, men andelen er lavere enn for andre kanaler (ref. «dekningsgrad»).
- En noe høyere andel har deltatt på *seminarer eller konferanser* hvor ansatte fra Distriktssenteret har holdt innlegg. Også her er nytteverdien høy, men noe lavere enn for muntlig dialog.
- *Rapporter og andre skriftlige kilder* og *Distriktssenterets nettsider* er kanalene som oftest er anvendt. Nytteverdien av førstnevnte er på linje med seminarer og konferanser, dvs relativt høy. Nettsidene kommer derimot svakest ut mht nytteverdi (vi gjentar imidlertid at få svarer «lite nyttig»).
- *Veiledere og lignende verktøy* anvendes noe oftere enn dialog med senterets ansatte, men relativt sett er nytten forholdsvis lav – bare marginalt høyere enn for nettsidene.

Som nevnt er nytteverdien overveiende høy blant respondenter med erfaringsgrunnlag. Dette gjelder særlig møter og dialog med Distriktssenterets ansatte. I en tidligere evaluering skriver Oxford Research (Furre et al. 2014: 8-9) at

«Den generelle bruken av KDU er liten, men det er vanskelig å forvente mer av en så liten aktør. De kommunene som bruker senteret har godt utbytte av det»

«Distriktssenteret er etterspurt og nyttige blant majoriteten av brukerne. Dette gjelder særlig for kommunene som også er senterets primærmålgruppe»

«Distriktssenteret har lyktes i oppgaven med å innhente og synliggjøre data. Dataenes tematiske og geografiske bredde er god, og KDU treffer godt med hvilke områder de innhenter data om sett i forhold til primærbrukernes behov»

Derimot foreligger et klart forbedringspotensial når det gjelder nettsider, veiledere/verktøy, nedslagsfelt og sammenstilling/syntetisering av data og kunnskap fra et bredere spekter av aktører og kilder. Eller som Furre mfl. (2014: 9) skriver:

«Senteret har inspirert og vært en støttespiller for ulike aktører gjennom å innhente og formidle erfarings- og forskningsbasert kunnskap. Men senteret har ikke evnet å ivareta den syntetiserende oppgaven i dette arbeidet (...) Når det gjelder sammenstilling og syntetisering av data, har (...) (Distriktssenteret) en lang vei å gå. At denne rollen ikke er ivaretatt, er problematisk i og med at dette

¹ Merk; nær halvparten av de 63 prosent som kjenner Distriktssenteret og som jobber innen hvert enkelt tema.

er den viktigste merverdien til senteret. (...) KDU skal ivareta oppgaven med å analysere og syntetisere kunnskap som gir grunnlag for bedre praksis og bidrar til politikkutvikling. På den måten vil senteret også bli en koblingsboksaktør som overfører kunnskap og ideer på tvers av geografiske grenser»

«(De) (...) har ikke hentet inn nok materiale fra andre aktører som opererer på feltet. Senteret baserer seg i stor grad kun på egeninnsamlet materiale»

«Senteret har slitt med å ivareta rollen som premissleverandør for politikkutvikling. Senteret må i større grad trekke politiske implikasjoner ut av sitt erfaringsmateriale»

Merk at resultatene i foregående figur gjelder blant aktører som kjenner Distriktssenteret. Et estimat for hvor stor andel av alle disse aktørene som har sett/hørt slik informasjon – uavhengig av deres kjennskap til Distriktssenteret- får vi ved å korrigere for det faktum at bare 37% kjenner senteret. Etter denne korrigeringen estimerer vi følgende dekningsgrad blant alle aktører:

- Rapporter og andre skriftlige kilder: 27%
- Distriktssenterets nettsider: 28%
- Seminarer/konferanser: 23%
- Dialog med Distriktssenterets ansatte (samtale, telefon, e-post): 18%
- Møter med Distriktssenterets ansatte: 17%
- Veiledere og lignende verktøy fra Distriktssenteret: 20%

Selv etter denne korreksjonen er vår vurdering at Distriktssenteret når bredt ut med sin informasjon.

I påfølgende kapitler (8-14) presenteres variasjoner i disse kanalene for hvert enkelt tema.

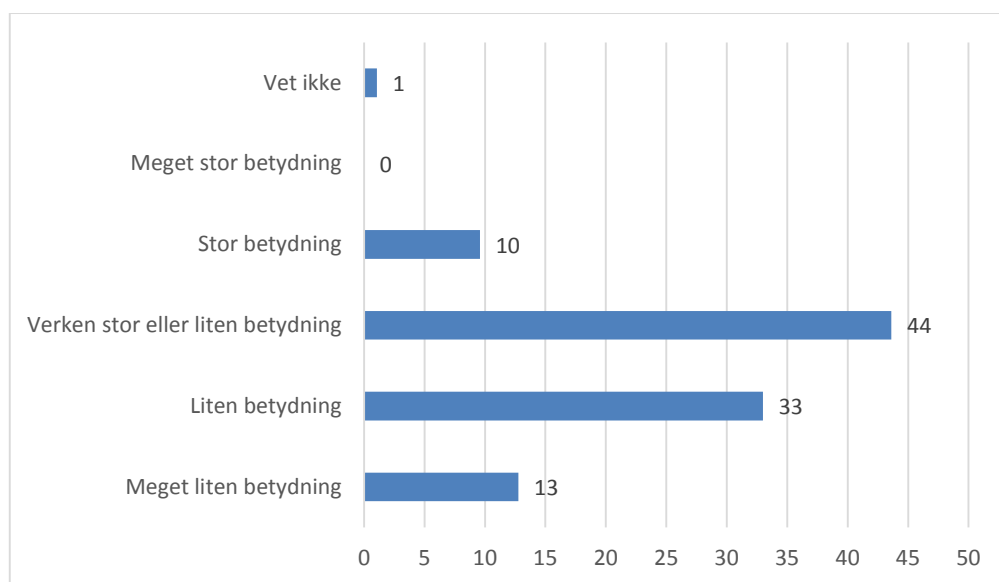
3.4 Kommunereformen

I kapittel 3.2 ble det avdekket at kommunereform p.t er et av temaene hvor Distriktsenteret har lavest effekt, både mht. aktørenes anvendelse og leveransenes betydning for kommunenes utviklingsarbeid. I dette kapittelet ser vi nærmere på senterets rolle knyttet til reformen.

Som nevnt oppgir 35 prosent av respondentene at de jobber med dette temaet. De som kjenner Distriktsenteret er bedt om å vurdere senterets rolle i kommunereformen.¹

3.4.1 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktsenteret hatt for kommunens arbeid med kommunereformen?

Figuren nedenfor understreker at Distriktsenteret har hatt relativt liten betydning for aktørenes arbeid med kommunereformen.

Figur 3.6 Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktsenteret hatt for kommunens arbeid med kommunereformen? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med kommunereform og som kjenner Distriktsenteret.

Gitt at kommunereform (i denne omgang) er et relativt nytt, men svært så omfattende tema, er funnet lite overraskende.

¹ Avgrensningen (jobber med kommunereform og at man har kjennskap til Distriktsenteret) medfører at utvalget for disse analysene er 140 respondenter. Det vil derfor være visse feilmarginer knyttet til resultatene, men de er ikke større enn at vi får gode indikasjoner.

3.4.2 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med kommunereform?

Også majoriteten av de skriftlige svarene gjenspeiler begrenset opplevd nytte av Distriktssenterets arbeid og rolle i kommunereformarbeidet:

«Vi hadde kommet langt i arbeidet med kommunereformen da Distriktssenteret ble "koblet på". Vi har også mye kompetanse lokalt, og har ikke trengt å få så mye hjelp»

«Kommunereformen er lokalt forankret. Og frustreres av at sentrale myndigheter vinger i sine uttalelser og hensikt. Et mål om bare at kommunene skal bli større uten å vurdere om det er hensiktsmessig. Hva er best for de som bor der? Svært lite hjelp til små kommuner som vurderer å slå seg sammen om de ikke blir "stor" nok. Ønske om å utvikle egen kommune ut i fra innbyggernes ønsker må komme mer i fokus. Distriktssenteret må derfor om de skal være en reel ressurs i større grad engasjere seg i mer lokale regioner»

«Jeg kjenner til at Distriktssenteret har gitt råd til fylkesmannen i Oslo og Akershus om kompetansemiljøer/fasilitatorer som driver med scenariemetodikk. Disse rådene har ikke vært gode og bærer dessverre preg av manglende kunnskap om foresightfeltet. I disse tider hvor det er behov for gode medvirkningsbaserte prosesser i forbindelse med kommunereformen, er det ekstra viktig at Distriktssenteret har oversikt. Jeg utdyper gjerne»

«Distriktssenteret må bli meir synleg ute i kommunane, med meir direkte kontakt mot kommunestyre/folkevalde. Distriktssenter med hovudfokus på kommunereformen er i beste fall irrelevant for distriktsNorge!»

Det finnes imidlertid også eksempler på respondenter som skryter av Distriktssenterets rolle og den indirekte nytteverdien inn imot kommunereformarbeidet:

«Vi var så heldige at DS holdt innlegg i forbindelse med kommunestyrets arbeidsmøte om kommunereform. Veldig bra»

«Har ikke hatt direkte kontakt/nytte av Distriktssenteret konkret i arbeidet med kommunereformen. Men deltar i ByR og informasjon derfra har/er svært relevant for kommunereformarbeidet i regionen. Her har info fra Distriktssenteret vært nyttig»

«Vi deltok på omdømmeskolen. Vi gjennomgikk bevisstgjøringsøvelser som vi har tatt med oss inn i næringsutviklingsarbeidet, men ikke minst i arbeidet med kommunereformen. Oppfølgingsarbeidet har imidlertid ligger mest på ordfører/rådmann-nivå»

De som har oppgitt at Distriktssenterets kunnskap har hatt liten betydning for kommunens arbeid med kommunereformen ble bedt om å oppgi årsaker til dette.

Tabell 3.3 *Dersom du skal begrunne hvorfor Distriktssenteret har hatt liten betydning for kommunens arbeid med kommunereform: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? Svar "vet ikke" dersom du ikke har grunnlag for å ha en mening om påstandene (N=84). Prosent.*

	Helt uenig	Ganske uenig	Verken enig eller uenig	Ganske enig	Helt enig	Vet ikke
Vi har sett/hørt for lite til DS og deres informasjon til at dette kunne hatt noen betydning for oss	5	17	27	25	20	6
Kvaliteten i informasjonen var ikke god nok	11	29	29	2	1	27
Kvaliteten i informasjonen var grei, men ikke relevant for våre utfordringer	2	11	35	21	4	27
Kvalitet og relevans var god, men i den store sammenhengen hadde dette liten betydning for oss	0	14	30	23	12	21
Informasjonen var relevant, men vanskelig å ta i praktisk bruk	6	21	35	10	1	26
Informasjonen var relevant, men vi hadde ikke kapasitet/ kompetanse til å ta den i bruk	9	16	38	9	3	26

Forholdsvis mange har svart «vet ikke», noe som indikerer begrenset grunnlag å vurdere nyansene vi etterspør mht. årsaker til manglende nytte. Blant de som har gjort seg opp en mening er det få som kritiserer kvaliteten i Distriktssenterets leveranser. Overveiende er tilbakemeldingen begrenset kapasitet, samt at det man har sett og anvendt blir små bidrag i den store sammenhengen.

3.4.3 Informasjonskanaler: Anvendelse og nytte

Som nevnt formidler Distriktssenteret sin kunnskap gjennom ulike kanaler– både muntlig og skriftlig. Respondenter som jobber med kommunereform ble bedt om oppgi hvorvidt de har mottatt kunnskap gjennom de ulike kanalene og om denne eventuelt ble vurdert som nyttig.

Tabell 3.4 Mottak og nytteevaluering av kunnskap fra Distriktssenteret om kommunereformen. Kun blant de som (i) jobber med kommunereform og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=140).

	Ja, men det var LITE nyttig	Ja - og det var NOE nyttig	Ja - og det var SVÆRT nyttig	Nei - har ikke mottatt slik informasjon	Total	Andel som har mottatt /lest/hørt slik informasjon	Andel av de som har mottatt slik informasjon som oppgir SVÆRT nyttig
Rapporter og andre skriftlige kilder	2	51	22	25	100	75	30
DS sine nettsider	3	52	21	24	100	76	28
Seminarer/konferanser hvor DS sine ansatte holder foredrag	5	31	21	43	100	57	36
Dialog med Distriktssenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)	3	18	21	58	100	42	50
Møter med DS sine ansatte	1	21	21	57	100	43	48
Veiledere og lignende verktøy fra DS	3	33	17	47	100	53	32

Merk at dette er prosenttall blant aktører som jobber med temaet og som kjenner til Distriktssenteret. Mottak av kunnskap/informasjon og nytteevaluering knyttet til kommunereformen kan oppsummeres som følger:

- 76 prosent har brukt *Distriktssenterets nettsider*. Blant disse mener 28 prosent av informasjonen var svært nyttig.
- 75 prosent har lest *rapporter/skriftlige kilder*. Blant disse mener 30 prosent at dette var svært nyttig.
- 57 prosent har deltatt på *seminarer/konferanser* hvor Distriktssenterets ansatte har holdt innlegg. 36 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 53 prosent har brukt veiledere eller lignende verktøy fra Distriktssenteret. 32 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 43 prosent har hatt *møter* med Distriktssenterets ansatte. 48 prosent av disse mener at møtene var svært nyttige.
- 42 prosent har vært i *dialog med Distriktssenterets ansatte via samtale/telefon/e-post*. Av disse oppgir 50 prosent at dialogen har vært svært nyttig.

Relativt sett er nettsider og skriftlige rapporter anvendt av flest, mens nytteverdien er høyest blant de som har vært i dialog eller i møter med Distriktssenteret.

3.4.4 Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen kommunereform

Kort oppsummert avdekkes følgende mht effekter av Distriktssenterets kunnskap innen kommunereform (resultatene gjelder bare aktører som jobber med dette temaet):

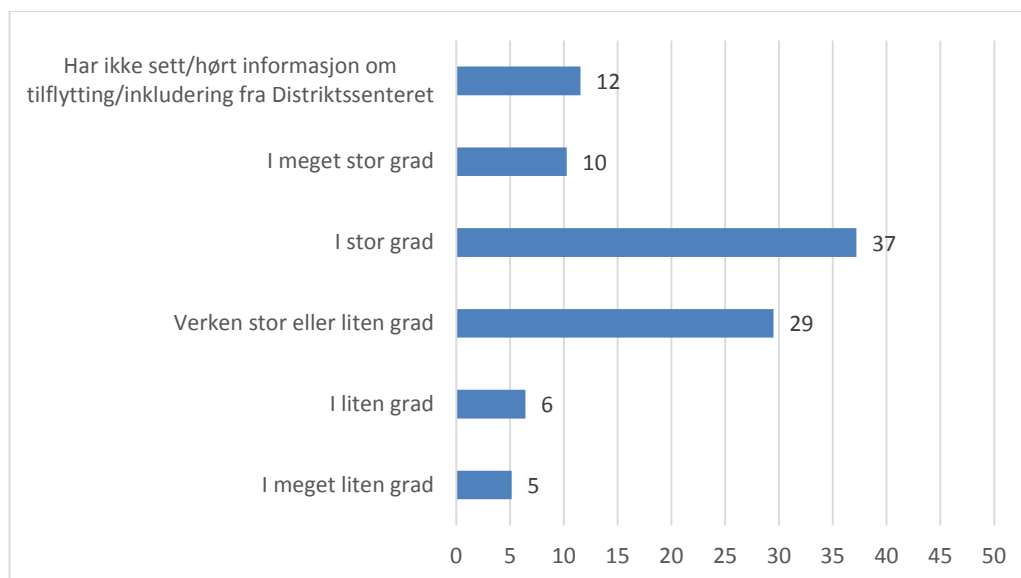
- Mottak av slik kunnskap om kommunereformen:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 90 prosent sett/hørt informasjon herfra om kommunereformen.
 - Blant alle som jobber med kommunereform er denne andelen 33 prosent.
- Anvendelse av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 22 prosent anvendt denne informasjonen i sitt arbeid.
 - Blant alle som jobber med kommunereform er denne andelen 8 prosent.
- Effekt av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret mener 10 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med temaet.
 - Blant alle som jobber med kommunereform er denne andelen 4 prosent.
- I sum er dette temaet hvor Distriktssenteret har lavest effekt.

3.5 Tilflytting og inkludering

I dette kapitlet ser vi relativt detaljert på effekter av ulike typer kunnskap fra Distriktssenteret relatert til tilflytting og inkludering. Som nevnt oppgir 17 prosent av respondentene at de jobber med dette temaet. De som kjenner Distriktssenteret er bedt om å vurdere sin erfaring med senterets virksomhet knyttet til tilflytting og inkludering.¹

3.5.1 I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med tilflytting og inkludering?

Vi har allerede presentert anvendelse og nytte av Distriktssenterets kunnskap innen hver temakategori. I dette og neste avsnitt presenteres en noe mer nyansert svarfordeling knyttet til tilflytting og inkludering.

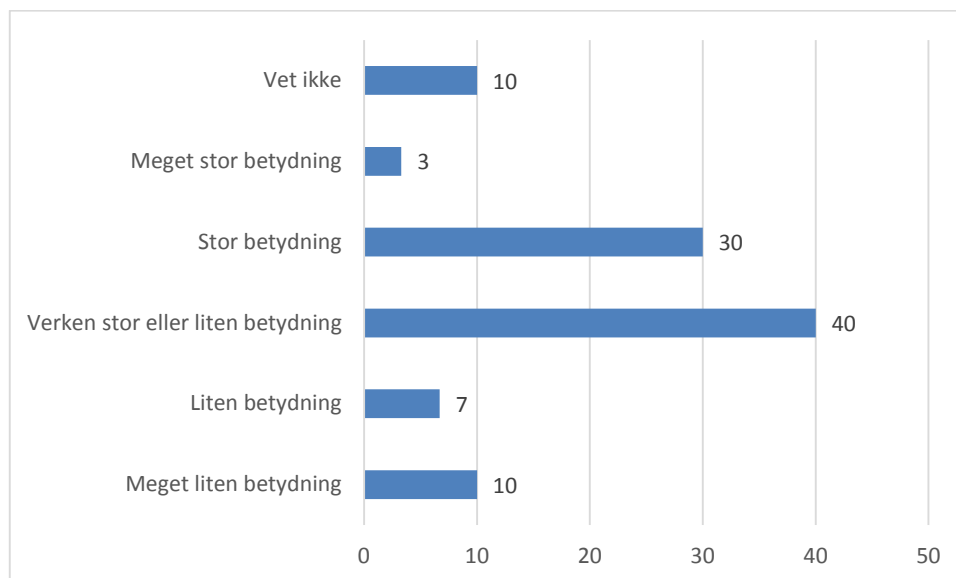

Figur 3.7 I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med tilflytting og inkludering? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret.

Nær halvparten oppgir at Distriktssenterets kunnskap i meget stor eller stor grad er anvendt i deres arbeid med temaet. Betydelig færre svarer negativt på dette.

¹ Avgrensningen (jobber med tilflytting og inkludering og at man har kjennskap til Distriktssenteret) medfører at utvalget for disse analysene er 78 respondenter. Det vil derfor være visse feilmarginer knyttet til disse resultatene, men de er ikke større enn at vi får gode indikasjoner.

3.5.2 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med tilflytting og inkludering?

Figur 3.8 *Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med tilflytting og inkludering? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=78. Prosent.*

Nær en av tre aktører oppgir at Distriktssenterets kunnskap har hatt stor betydning for arbeid med tilflytting og inkludering. Også her er andelen positive betydelig høyere enn andel negative.

3.5.3 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med tilflytting og inkludering?

Få respondenter benyttet anledningen til å presisere og forklare hvordan og hvorfor Distriktssenteret har hatt betydning for arbeid med tilflytting og inkludering. Enkelte erkjenner imidlertid at faktakunnskap, rapporter, konferansesamarbeid, møter og opplegg, for eksempel relatert til ByR-involveringen eller ved igangsetting av andre prosjekter, har vært nyttig for deres del. To lengre utsagn er illustrerende:

«Siden vi ikke kunne gjennomføre en baseline- undersøkelse i forkant av prosjektet, var det veldig verdifullt og nyttig å få tilgang til forskning og erfaringer fra oppstart og drift av tilsvarende prosjekter blant annet gjennom publikasjonen 'Derfor blir vi her' - både selve rapporten og ikke minst kortversjonen med sine gode grep som kunne brukes aktivt overfor samarbeidspartnere og andre interessenter»

«Gjennom indirekte påvirkning av utforming av mål for prosjektet, var Distriktssenteret med og påvirket fokus og prioriteringer i Bolyst- prosjektet som igjen påvirker kommunens arbeid med inkludering. Gjennom å arrangere konferanse for samarbeidspartnere i tilflyttings- og inkluderingsarbeid, fikk vi en arena vi kunne invitere lokale samarbeidspartnere med på en nyttig og

informativ samling- bl.a politikere, lærere for flerspråklige elever på flere nivå, representanter fra kommunens administrasjon osv. Dette har hjulpet oss i den videre implementeringen av prosjektaktiviteter som f.eks Internasjonalt råd, en lokal variant av Trondheim kommunens 'Barnas INN' osv»

Respondenter som har oppgitt at Distriktssenterets kunnskap har hatt liten betydning for kommunens arbeid med tilflytting og inkludering ble bedt om å oppgi årsaker til dette. For dette temaet er antall respondenter bare 17, siden spørsmålet stilles kommunalt ansatte som jobber med temaet og som har oppgitt at betydningen er liten. Det er derfor lite hensiktsmessig å presentere statistiske resultater. Blant de som har svart er tendensen den samme som for kommunereform; årsaken til lav anvendelse og betydning er primært kapasitet og at slik kunnskap har liten betydning i en større sammenheng. Få kritiserer kvaliteten.

3.5.4 Informasjonskanalene: Anvendelse og nytte

Respondenter som jobber med tilflytting og inkludering ble bedt om oppgi hvorvidt de har mottatt kunnskap gjennom de ulike kanalene og om denne eventuelt ble vurdert som nyttig. Neste tabell viser svarene:

Tabell 3.5 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktssenteret om tilflytting og inkludering. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=78). Prosent.

	Ja, men det var LITE nyttig	Ja - og det var NOE nyttig	Ja - og det var SVÆRT nyttig	Nei - har ikke mottatt slik informasjon	Total	Andel som har mottatt /lest/hørt slik informasjon	Andel av de som har mottatt slik informasjon som oppgir SVÆRT nyttig
Rapporter og andre skriftlige kilder	0	36	42	22	100	78	54
DS sine nettsider	0	67	17	16	100	84	20
Seminarer/ konferanser hvor DS sine ansatte holder foredrag	0	41	29	30	100	70	41
Dialog med Distriktssenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)	3	26	32	39	100	61	52
Møter med DS sine ansatte	0	25	33	42	100	58	57
Veiledere og lignende verktøy fra DS	1	36	20	42	100	58	35

Merk at dette er prosenttall blant aktører som jobber med tilflytting/inkludering og som kjenner til Distriktssenteret.¹ Mottak av kunnskap/informasjon og nyttevurdering innen tilflytting og inkludering kan oppsummeres som følger

- 84 prosent har brukt *Distriktssenterets nettsider*. Blant disse mener 20 prosent av informasjonen var svært nyttig.
- 78 prosent har lest *rapporter/skriftlige kilder*. Blant disse mener 54 prosent at dette var svært nyttig.
- 70 prosent har deltatt på *seminarer/konferanser* hvor Distriktssenterets ansatte har holdt innlegg. 41 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 58 prosent har brukt veiledere eller lignende verktøy fra Distriktssenteret. 35 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 58 prosent har hatt *møter* med Distriktssenterets ansatte. 57 prosent av disse mener at møtene var svært nyttige.
- 61 prosent har vært i *dialog med Distriktssenterets ansatte via samtale/telefon/e-post* Av disse oppgir 52 prosent at dialogen har vært svært nyttig.

Relativt sett er nettsider og skriftlige rapporter anvendt av flest. Nytteverdien er høyest for skriftlige rapporter, samt for dialog og møter med Distriktssenteret.

3.5.5 Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen tilflytting og inkludering

Kort oppsummert avdekkes følgende mht effekter av Distriktssenterets kunnskap innen tilflytting og inkludering.

- Mottak av slik kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 88 prosent sett/hørt informasjon herfra om tilflytting og inkludering.
 - Blant alle som jobber med tilflytting/inkludering er denne andelen er denne andelen 33 prosent.
- Anvendelse av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 54 prosent anvendt denne informasjonen i sitt arbeid.
 - Blant alle som jobber med tilflytting/inkludering er denne andelen 20 prosent.
- Effekt av Distriktssenterets kunnskap:

¹ Et estimat på andel som har mottatt slik informasjon blant alle som jobber med temaet (uavhengig av kjennskap til senteret) får en på følgende måte – vi bruker «rapporter og skriftlige kilder» om eksempel: Blant de som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret har 78% lest rapporter og andre skriftlige kilder fra senteret om dette temaet. Siden spørsmålet kun er stilt de 68% som kjenner senteret, er andelen som har mottatt slik informasjon 53% av alle som jobber med temaet. Blant disse betrakter 54% denne informasjonen som svært nyttig. Tilsvarende estimat kan gjøres for andre kunnskapskilder.

- Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret mener 33 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med temaet.
- Blant alle som jobber med tilflytting/inkludering er denne andelen 12 prosent.
- I sum er dette temaet hvor Distriktssenteret har nest høyest effekt.

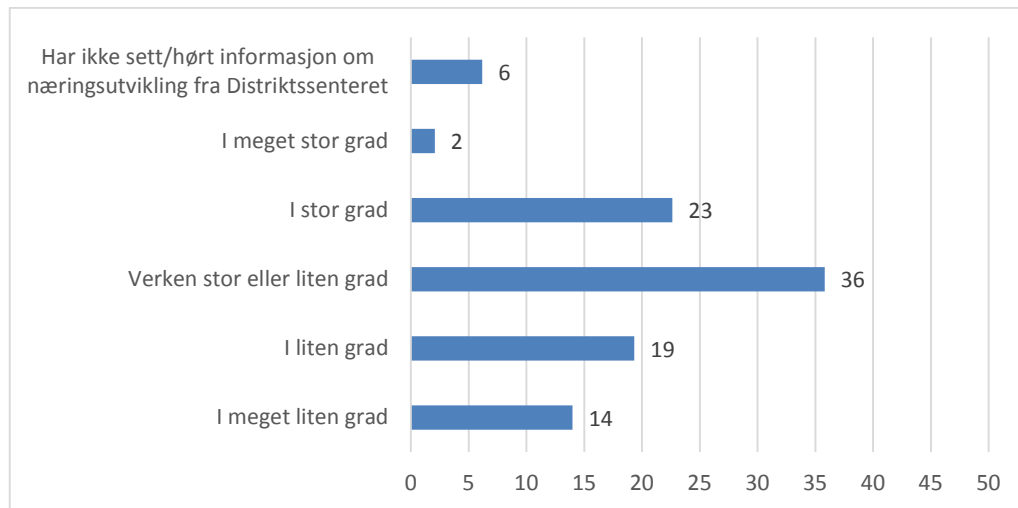
3.6 Næringsutvikling

I dette kapittelet ser vi relativt detaljert på effekter av ulike typer kunnskap fra Distriktssenteret relatert til næringsutvikling. 55 prosent av respondentene oppgir at de jobber med dette temaet, som er største kategori i denne undersøkelsen.

De som kjenner Distriktssenteret er bedt om å vurdere sin erfaring med senterets virksomhet knyttet til næringsutvikling.¹

3.6.1 I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med næringsutvikling?

Vi har allerede presentert anvendelse og nytte av Distriktssenterets kunnskap innen hver temakategori. I dette og neste avsnitt presenteres en noe mer nyansert svarfordeling innen næringsutvikling

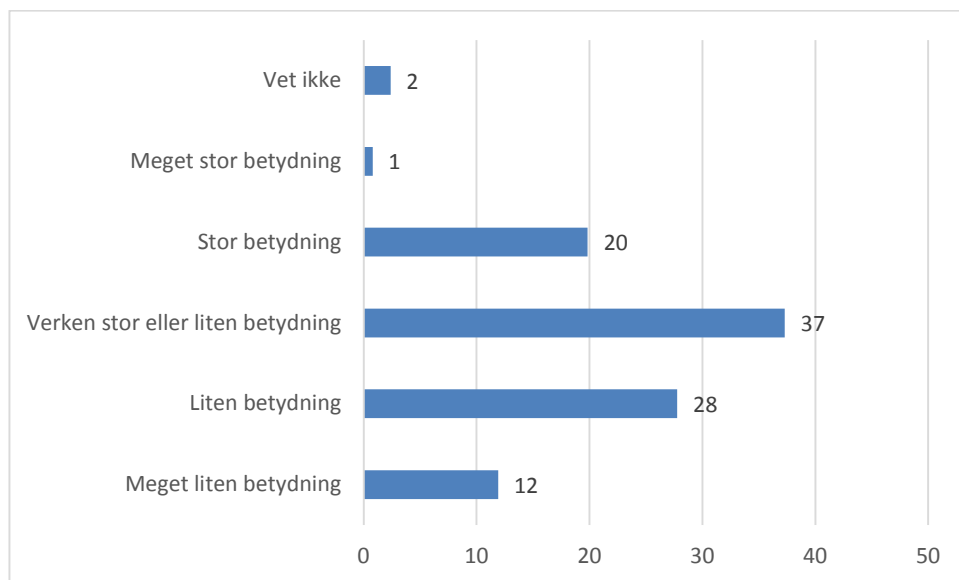

Figur 3.9 I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med næringsutvikling? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=245.

En av fire har i stor grad anvendt kunnskap fra Distriktssenteret om næringsutvikling.

¹ Avgrensningen (jobber med temaet og at man har kjennskap til Distriktssenteret) medfører at utvalget for disse analysene er 245 respondenter.

3.6.2 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med næringsutvikling?

Figur 3.10 *Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med næringsutvikling? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent.*

En av fem mener at kunnskap fra Distriktssenteret har hatt stor betydning for arbeidet med næringsutvikling i kommunen.

3.6.3 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med næringsutvikling?

I respondentenes åpne svar trekkes Omdømmeskolen, Attraktivitetsmodellen og Byregionprogrammet frem i flere tilfeller. Arbeidet med programmene har gitt innspill som noen har tatt med inn i næringsutviklingsarbeid. Likeledes fremstilles dialog med ansatte i DS som konstruktivt. Svarene indikerer at arbeid med de ulike programmene har gitt innspill til næringsutviklingsarbeidet.

Flere peker på utfordringer med kapasitet til å nyttiggjøre seg kunnskap i kommuneorganisasjonene. Andre peker på utfordringen med å forstå kommunenes oppgave og levere gode tjenester til kommunene innen mange felt, slik følgende sitat illustrerer:

«Utfordringen for KDU er å komme "tett nok" på. Godt utviklingsarbeid er avhengig av langsiktig og tålmodig jobbing, der relasjoner og tillit utvikles mellom aktørene. Utviklingsarbeid handler ikke om å bake en kake eller et brød basert på en oppskrift, det er mye mer komplisert enn det. Derfor passer sjelden oppskrifter fra andre kommuner, "10 gode råd", osv. Noe er selvsagt generisk, men det vil alltid være behov for skreddersøm basert på situasjon, geografi, mennesker, osv.»

3.6.4 Informasjonskanalene: Anvendelse og nytte

Respondenter som jobber med næringsutvikling ble bedt om oppgi hvorvidt de har mottatt kunnskap gjennom de ulike kanalene og om denne eventuelt ble vurdert som nyttig.

Tabell 3.6 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktsenteret om næringsutvikling. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktsenteret (N=245).

	Ja, men det var LITE nyttig	Ja - og det var NOE nyttig	Ja - og det var SVÆRT nyttig	Nei - har ikke mottatt slik informasjon	Total	Andel som har mottatt /lest/hørt slik informasjon	Andel av de som har mottatt slik informasjon som oppgir SVÆRT nyttig
Rapporter og andre skriftlige kilder	2	49	21	28	100	72	30
DS sine nettsider	3	53	20	25	100	75	26
Seminarer/konferanser hvor DS sine ansatte holder foredrag	2	41	20	37	100	63	32
Dialog med Distriktsenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)	2	27	25	46	100	54	46
Møter med DS sine ansatte	2	26	23	49	100	51	45
Veiledere og lignende verktøy fra DS	5	39	13	43	100	57	23

Merk at dette er prosenttall blant aktører som jobber med næringsutvikling og som kjenner til Distriktsenteret.¹ Mottak av kunnskap/informasjon og nyttevurdering innen næringsutvikling kan oppsummeres som følger:

- 75 prosent har brukt *Distriktsenterets nettsider*. Blant disse mener 26 prosent av informasjonen var svært nyttig.
- 72 prosent har lest *rapporter/skriftlige kilder*. Blant disse mener 30 prosent at dette var svært nyttig.

¹ Et estimat på andel som har mottatt slik informasjon blant alle som jobber med temaet (uavhengig av kjennskap til senteret) får en på følgende måte – vi bruker «rapporter og skriftlige kilder» om eksempel: Blant de som jobber med temaet og som kjenner Distriktsenteret har 72% lest rapporter og andre skriftlige kilder fra senteret om dette temaet. Siden spørsmålet kun er stilt de 37% som kjenner senteret, er andelen som har mottatt slik informasjon 27% av alle som jobber med temaet. Blant disse betrakter 30% denne informasjonen som svært nyttig. Tilsvarende estimat kan gjøres for andre kunnskapskilder.

- 63 prosent har deltatt på *seminarer/konferanser* hvor Distriktssenterets ansatte har holdt innlegg. 32 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 57 prosent har brukt veiledere eller lignende verktøy fra Distriktssenteret. 23 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 51 prosent har hatt *møter* med Distriktssenterets ansatte. 45 prosent av disse mener at møtene var svært nyttige.
- 54 prosent har vært i *dialog med Distriktssenterets ansatte via samtale/telefon/e-post* Av disse oppgir 46 prosent at dialogen har vært svært nyttig.

Relativt sett er nettsider og skriftlige rapporter anvendt av flest. Nytteverdien er klart høyest for dialog og møter med Distriktssenteret.

3.6.5 Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen næringsutvikling

Kort oppsummert avdekkes følgende mht effekter av Distriktssenterets kunnskap innen næringsutvikling:

- Mottak av slik kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 94 prosent sett/hørt informasjon herfra om næringsutvikling.
 - Blant alle som jobber med kommunereform er denne andelen er denne andelen 35 prosent.
- Anvendelse av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 26 prosent anvendt denne informasjonen i sitt arbeid.
 - Blant alle som jobber med næringsutvikling er denne andelen 10 prosent.
- Effekt av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret mener 21 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med temaet.
 - Blant alle som jobber med næringsutvikling er denne andelen 8 prosent.
- I sum er dette temaet hvor Distriktssenteret har tredje høyest effekt, men effekten er betydelig lavere enn innen attraktivitet og tilflytting/inkludering.

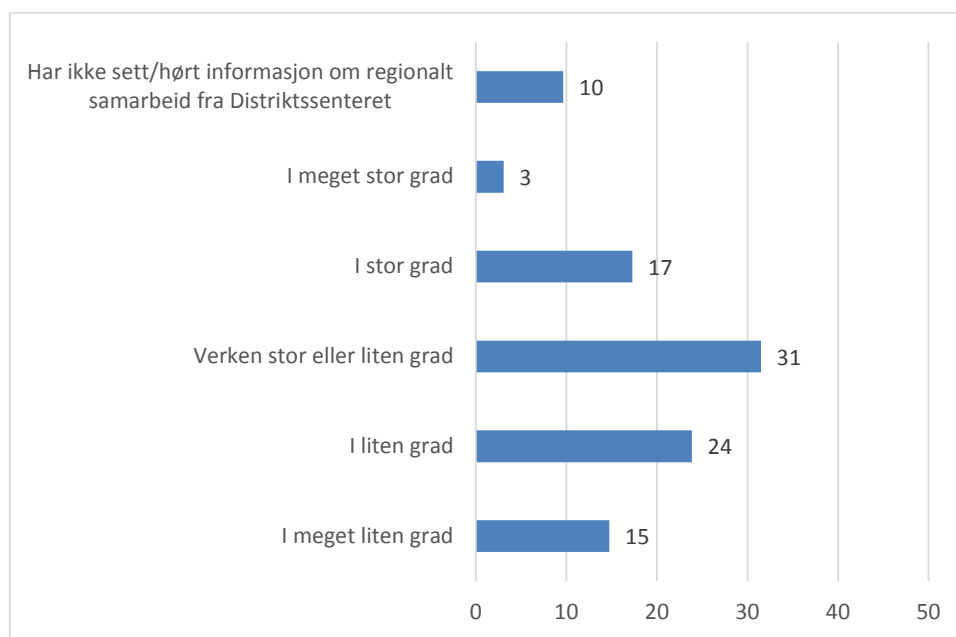
3.7 Regionalt samarbeid og utvikling

I dette kapitlet ser vi relativt detaljert på effekter av ulike typer kunnskap fra Distrikts-senteret relatert til regionalt samarbeid og utvikling (regionråd, interkommunalt selskap/samarbeid). Som nevnt oppgir 43 prosent av respondentene at de jobber med dette temaet.

De som kjenner Distrikts-senteret er bedt om å vurdere sin erfaring med senterets virksomhet knyttet til regionalt samarbeid og utvikling.¹

3.7.1 I hvilken grad har kunnskapen fra Distrikts-senteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med regionalt samarbeid og utvikling?

Vi har allerede presentert anvendelse og nytte av Distrikts-senterets kunnskap innen hver temakategori. I dette og neste avsnitt presenteres en noe mer nyansert svarfordeling innen regionalt samarbeid og utvikling.

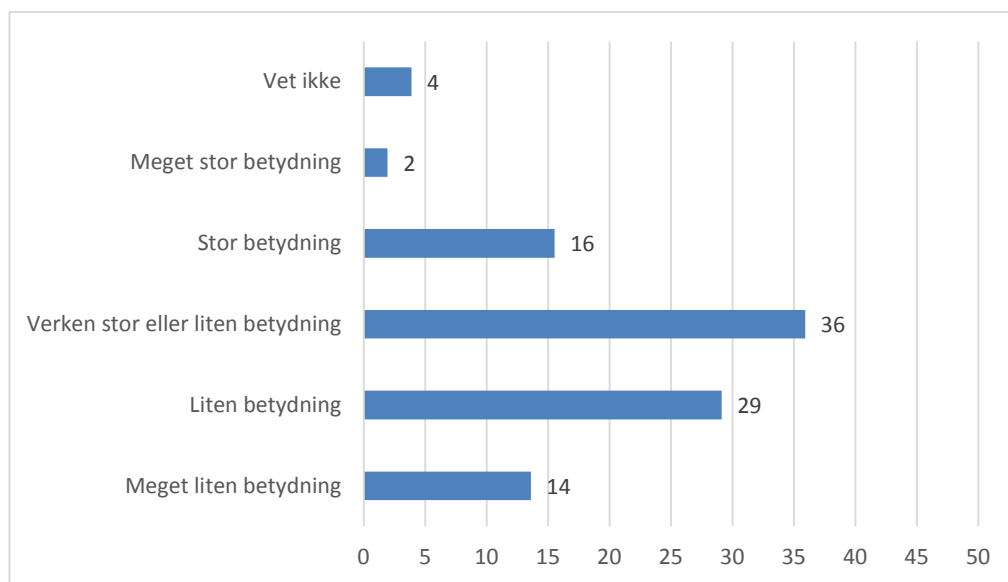

Figur 3.11 I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distrikts-senteret blitt anvendt i ditt arbeid med regionalt samarbeid og utvikling? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distrikts-senteret. N=201.

¹ Avgrensningen (jobber med temaet og at man har kjennskap til Distrikts-senteret) medfører at utvalget for disse analysene er 201 respondenter.

En av fem har i meget stor eller stor grad anvendt kunnskap fra Distriktssenteret relatert til regionalt samarbeid og utvikling. Dette er færre enn andelen som i liten grad har anvendt slik kunnskap.

3.7.2 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med regionalt samarbeid og utvikling?

Figur 3.12 *Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med regionalt samarbeid utvikling? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent.*

Figuren over viser at nær en av fem mener at Distriktssenterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med regionalt samarbeid og utvikling.

3.7.3 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med regionalt samarbeid og utvikling?

Flere respondenter nevner at læringen som har skjedd ved eks. involveringen i Byregionprogrammet har vært nyttig i deres arbeid med regionalt samarbeid og utvikling. Dette gjelder både arenaer for erfaringsdeling, nettverk og arbeidet knyttet til å engasjere forskningsmiljø for å gjennomføre den obligatoriske helhetlig samfunnsanalyse i fase 1 av Byregionprogrammet. Her har senteret hatt ansvar for konferanser og oppfølging:

«Er med i Byregionprogrammet og bruker Distriktssenterets informasjon aktivt i forbindelse med det arbeidet»

Andre nevner rapportene og oppsummeringene som Distriktssenteret har bestilt fra forsknings- og utredningsmiljø som nyttige:

«Alle disse heftene er gode oppsummeringer og bidrar til at vi som jobber med samarbeids- og utviklingsprosjekter kan lære og høste erfaringer fra andre områder. Oppfølgingen fra Distriktssenterets kontaktpersoner i forhold til erfaringer og veiledning har også vært nyttig i ulike prosjektprosesser»

Andre svarer mer lunkent om DS betydning for egen kommunes arbeid med dette temaet:

«Samfunnsplanlegging og regionalt samarbeid og utvikling: der mener jeg kommunene og fylkeskommunene henter kunnskap fra andre steder i tillegg til distriktssenteret?»

«Mine svar bærer preg av at Distriktssenterets tjenester i vår region skjer gjennom vårt regionråd, og ikke direkte gjennom kommunen der jeg er ansatt»

3.7.4 Informasjonskanalene: Anvendelse og nytte

Respondenter som jobber med regionalt samarbeid og utvikling ble bedt om oppgi hvorvidt de har mottatt kunnskap gjennom de ulike kanalene og om denne eventuelt ble vurdert som nyttig. Neste tabell viser svarene:

Tabell 3.7 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktssenteret om regionalt samarbeid og utvikling. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=201)

	Ja, men det var LITE nyttig	Ja - og det var NOE nyttig	Ja - og det var SVÆRT nyttig	Nei - har ikke mottatt slik informasjon	Total	Andel som har mottatt /lest/hørt slik informasjon	Andel av de som har mottatt slik informasjon som oppgir SVÆRT nyttig
Rapporter og andre skriftlige kilder	4	43	17	36	100	64	27
DS sine nettsider	5	48	17	30	100	70	24
Seminarer/ konferanser hvor DS sine ansatte holder foredrag	3	40	16	41	100	59	28
Dialog med Distriktssenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)	2	23	15	59	100	41	38
Møter med DS sine ansatte	2	23	18	58	100	42	42
Veiledere og lignende verktøy fra DS	3	31	12	53	100	47	26

Merk at dette er prosenttall blant aktører som jobber med regionalt samarbeid/utvikling og som kjenner til Distriktsenteret.¹ Mottak av kunnskap/informasjon og nytte-vurdering innen regionalt samarbeid og utvikling kan oppsummeres som følger:

- 70 prosent har brukt *Distriktsenterets nettsider*. Blant disse mener 24 prosent at informasjonen var svært nyttig.
- 64 prosent har lest *rapporter/skriftlige kilder*. Blant disse mener 27 prosent at dette var svært nyttig.
- 59 prosent har deltatt på *seminarer/konferanser* hvor Distriktsenterets ansatte har holdt innlegg. 28 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 47 prosent har brukt veiledere eller lignende verktøy fra Distriktsenteret. 26 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 42 prosent har hatt *møter* med Distriktsenterets ansatte. 42 prosent av disse mener at møtene var svært nyttige.
- 41 prosent har vært i *dialog med Distriktsenterets ansatte via samtale/telefon/e-post* Av disse oppgir 38 prosent at dialogen har vært svært nyttig.

Relativt sett er nettsider anvendt av flest, fulgt av skriftlige rapporter og foredrag. Nytteverdien er klart høyest for dialog og møter med Distriktsenteret, som i underkant av halvparten har erfaring med.

3.7.5 Oppsummering: Distriktsenterets effekter innen regionalt samarbeid og utvikling

Kort oppsummert avdekkes følgende mht effekter av Distriktsenterets kunnskap innen regionalt samarbeid og utvikling:

- Mottak av slik kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktsenteret har 90 prosent sett/hørt informasjon herfra om regionalt samarbeid og utvikling.
 - Blant alle som jobber med regionalt samarbeid og utvikling er denne andelen 33 prosent.
- Anvendelse av Distriktsenterets kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktsenteret har 22 prosent anvendt denne informasjonen i sitt arbeid.
 - Blant alle som jobber med regionalt samarbeid og utvikling er denne andelen åtte prosent.

¹ Et estimat på andel som har mottatt slik informasjon blant alle som jobber med temaet (uavhengig av kjennskap til senteret) får en på følgende måte – vi bruker «rapporter og skriftlige kilder» om eksempel: Blant de som jobber med temaet og som kjenner Distriktsenteret har 64% lest rapporter og andre skriftlige kilder fra senteret om dette temaet. Siden spørsmålet kun er stilt de 37% som kjenner senteret, er andelen som har mottatt slik informasjon 24% av alle som jobber med temaet. Blant disse betrakter 27% denne informasjonen som svært nyttig. Tilsvarende estimat kan gjøres for andre kunnskapskilder.

- Effekt av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret mener 18 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med temaet.
 - Blant alle som jobber med regionalt samarbeid og utvikling er denne andelen sju prosent.

I sum er Distriktssenterets effekt innen dette temaet «midt på treet» - betydelig lavere enn innen attraktivitet og tilflytting/inkludering, men klart høyere enn innen samfunnsplanlegging/kommuneplan og kommunereform.

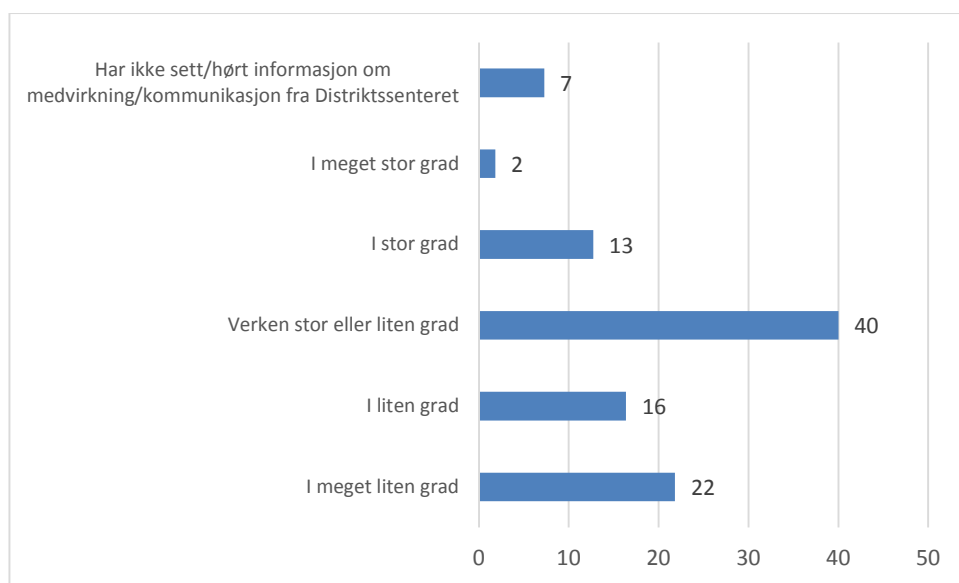
3.8 Medvirkning og kommunikasjon

I dette kapitlet ser vi relativt detaljert på effekter av ulike typer kunnskap fra Distriktssenteret relatert til medvirkning og kommunikasjon (mobilisering, involvering, ungdom, frivillighet). Som nevnt oppgir bare tolv prosent av respondentene at de jobber med dette temaet, som er minste kategori i denne undersøkelsen.

De som kjenner Distriktssenteret er bedt om å vurdere sin erfaring med senterets virksomhet knyttet til medvirkning og kommunikasjon. Side kategorien er så liten som dette, besitter vi her et utvalg på bare 59 respondenter. Dette legger begrensninger på hvilke analyser som er forsvarlige å gjennomføre uten altfor store feilmarginer. Kartleggingen er derfor enklere enn for andre tema.

3.8.1 I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet innen medvirkning og kommunikasjon?

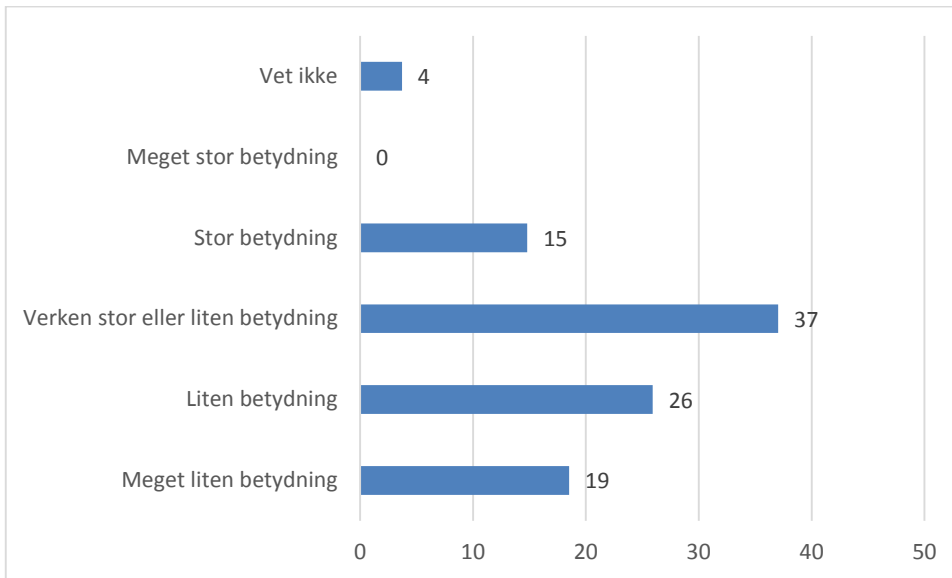
Vi har allerede presentert anvendelse og nytte av Distriktssenterets kunnskap innen hver temakategori. I dette og neste avsnitt presenteres en noe mer nyansert svarfordeling innen medvirkning og kommunikasjon.

Figur 3.13 I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid innen medvirkning og kommunikasjon? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=59. Prosent.

15 prosent har i stor grad anvendt informasjon fra Distriktssenteret innen sitt arbeid med medvirkning og kommunikasjon.

3.8.2 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid innen medvirkning og kommunikasjon?

Figur 3.14 Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid innen medvirkning og kommunikasjon? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent.

Få oppgir at Distriktssenterets kunnskap har stor betydning innen dette temaet, men vi understreker at feilmarginene er betydelige som følge av lite utvalg i denne kategorien.

3.8.3 Informasjons/kunnskapskildene: Anvendelse og nytte

Respondenter som jobber innen medvirkning/kommunikasjon bedt om oppgi hvorvidt de har mottatt kunnskap gjennom de ulike kanalene og om denne eventuelt ble vurdert som nyttig (utvalget er så lite at resultatene for nytteverdi innen hver kunnskapskilde i begrenset grad kan analyseres). Neste tabell viser svarene:

Tabell 3.8 Mottak av kunnskap fra Distriktssenteret om medvirkning og kommunikasjon. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktssenteret (N=59). Prosent.

	Ja, men det var LITE nyttig	Ja - og det var NOE nyttig	Ja - og det var SVÆRT nyttig	Nei - har ikke mottatt slik informasjon	Total	Andel som har mottatt /lest/hørt slik informasjon	Andel av de som har mottatt slik informasjon som oppgir SVÆRT nyttig
Rapporter og andre skriftlige kilder	4	34	16	46	100	54	30
DS sine nettsider	2	47	18	33	100	67	27
Seminarer/ konferanser hvor DS sine ansatte holder foredrag	5	16	16	62	100	38	43
Dialog med Distriktssenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)	0	21	13	65	100	35	39
Møter med DS sine ansatte	2	15	9	74	100	26	36
Veiledere og lignende verktøy fra DS	5	24	15	56	100	44	33

Nettsidene er den mest brukte kunnskapskilden knyttet til medvirkning og kommunikasjon, etterfulgt av rapporter og andre skriftlige kilder. Andelen som har vært i muntlig dialog eller møter med Distriktssenterets medarbeidere er noe lavere enn for andre tema.

3.8.4 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet innen medvirkning og kommunikasjon?

I de åpne svarene fremgår det at tilgang og bruk av rapporter har vært nyttig for enkelte kommuner i medvirkningsarbeidet: «Distriktssenteret har i lengre tid arbeidet godt med medvirkning i stedsutvikling og lokaldemokrati» og «Publikasjoner, kommunikasjon av vellykkede satsinger» nevnes som nyttig fra enkelte hold.

Betydningen og relevansen av kunnskap om medvirkning understrekes av disse respondentene:

«Samfunnsutvikling som eit område som krever samspill og nettverksbygging med næringsliv, frivillige lag og organisasjonar, utviklingslag og ildsjeler i lokalsamfunnet».

«Bevisstgjerjing rundt dei ulike nivåa for medvirkning og gode grep for å lykkast. Dialog gjennom heile prosessen».

Disse respondentene opplever at Distriktssenteret har spilt en konstruktiv rolle, men som nevnt er andelen som mener at senteret har hatt effekt relativt liten for dette temaet.

3.8.5 Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen medvirkning og kommunikasjon

Kort oppsummert avdekkes følgende mht. effekter av Distriktssenterets kunnskap innen medvirkning og kommunikasjon. Resultatene omfatter bare aktører som kjenner Distriktssenteret og som jobber med temaet:

- Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 93 prosent sett/hørt informasjon herfra om regionalt samarbeid og utvikling
- Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 16 prosent anvendt denne informasjonen i sitt arbeid.
- Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret mener 15 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med temaet.

Som nevnt medfører utvalgets størrelse at resultatene er beheftet med usikkerhet. Utslagene er imidlertid så store at vi sannsynligvis kan konkludere at dette er blant temaene hvor Distriktssenteret oppnår svakest effekter.

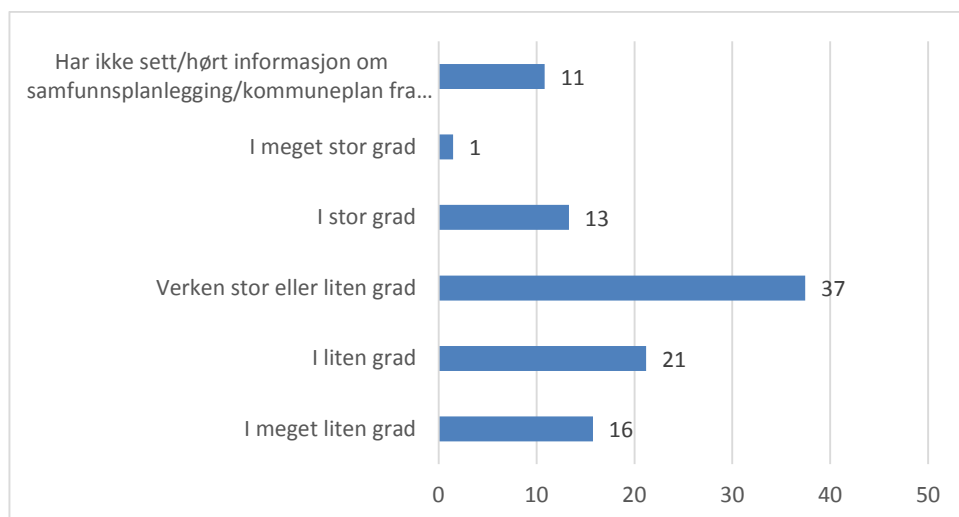
3.9 Samfunnsplanlegging/Kommuneplan

I dette kapitlet ser vi relativt detaljert på effekter av ulike typer kunnskap fra Distriktssenteret relatert til regionalt samfunnsplanlegging/kommuneplan. Som nevnt oppgir 46 prosent av respondentene at de jobber med dette temaet.

De som kjenner Distriktssenteret er bedt om å vurdere sin erfaring med Distriktssenterets virksomhet knyttet til samfunnsplanlegging/ kommuneplan.¹

3.9.1 I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med samfunnsplanlegging/kommuneplan?

Vi har allerede presentert anvendelse og nytte av Distriktssenterets kunnskap innen hver temakategori. I dette og neste avsnitt presenteres en noe mer nyansert svarfordeling knyttet til samfunnsplanlegging/kommuneplan.

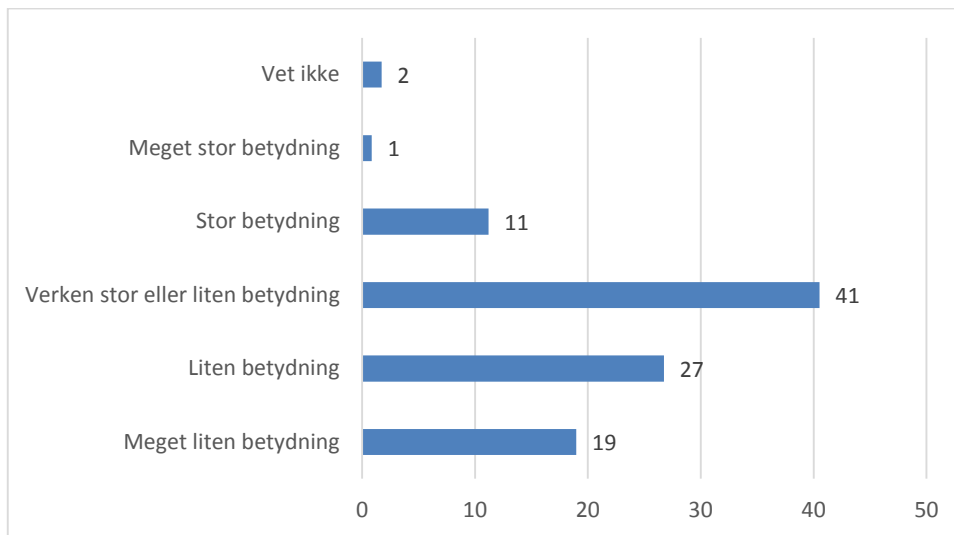

Figur 3.15 I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med samfunnsplanlegging/kommuneplan? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=204.

Blant aktører som jobber med samfunnsplanlegging/kommuneplan og som kjenner Distriktssenteret, oppgir 14 prosent at Distriktssenterets kunnskap i stor grad er anvendt i deres arbeid innen temaet.

¹ Avgrensningen (jobber med temaet og at man har kjennskap til Distriktssenteret) medfører at utvalget for disse analysene er 204 respondenter.

3.9.2 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med samfunnsplanlegging/kommuneplan?

Figur 3.16 Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med samfunnsplanlegging/kommuneplan? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent.

Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret oppgir 12 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med samfunnsplanlegging/kommuneplan.

3.9.3 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med samfunnsplanlegging/kommuneplan?

De åpne svarene viser at involvering i eksempelvis programsatsinger og aktiviteter som Omdømmeskolen har tilgjengeliggjort informasjon som har blitt brukt på bred basis, for eksempel i samfunnsdelen av kommuneplanen.

«Senteret har bidratt under småkommunesatsingen og gitt innspill som er tatt med videre i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel»

Enkelte trekker også frem informasjon og publikasjoner som relevante i denne sammenhengen. Men som det påpekes i et av de skriftlige svarene, er det ikke nødvendigvis tilgangen til relevant informasjon som er utfordringen mht. kommuneplan:

«Det er ikke relevansen og kvaliteten som ikke er god nok, men avhengigheten av at kommunens ledelse ser og agerer på planlegging som en viktig ledelsesaktivitet. Kommuneplanen ble vedtatt i 2011 til tross for manglende engasjement fra administrativ ledelse. Det ser ut for at man nå er i en fase der man vil få gjort noe med dette»

3.9.4 Informasjonskanalene: Anvendelse og nytte

Respondenter som jobber med samfunnsplanlegging/kommuneplan ble bedt om oppgi hvorvidt de har mottatt kunnskap gjennom de ulike kanalene og om denne eventuelt ble vurdert som nyttig.

Tabell 3.9 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktsenteret om samfunnsplanlegging/ kommuneplan. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktsenteret (N=204).

	Ja, men det var LITE nyttig	Ja - og det var NOE nyttig	Ja - og det var SVÆRT nyttig	Nei - har ikke mottatt slik informasjon	Total	Andel som har mottatt /lest/hørt slik informasjon	Andel av de som har mottatt slik informasjon som oppgir SVÆRT nyttig
Rapporter og andre skriftlige kilder	2	45	16	36	100	64	26
DS sine nettsider	8	44	14	34	100	66	21
Seminarer/ konferanser hvor DS sine ansatte holder foredrag	4	34	14	49	100	51	27
Dialog med Distriktsenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)	3	25	10	62	100	38	26
Møter med DS sine ansatte	2	23	13	63	100	37	34
Veiledere og lignende verktøy fra DS	3	35	10	52	100	48	22

Merk at dette er prosenttall blant aktører som jobber med samfunnsplanlegging/kommuneplan og som kjenner til Distriktsenteret.¹ Mottak av kunnskap/informasjon og nyttevurdering innen regionalt samarbeid og utvikling kan oppsummeres som følger:

- 66 prosent har brukt *Distriktsenterets nettsider*. Blant disse mener 21 prosent at informasjonen var svært nyttig.
- 64 prosent har lest *rapporter/skriftlige kilder*. Blant disse mener 26 prosent at dette var svært nyttig.
- 51 prosent har deltatt på *seminarer/konferanser* hvor Distriktsenterets ansatte har holdt innlegg. 27 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.

¹ Et estimat på andel som har mottatt slik informasjon blant alle som jobber med temaet (uavhengig av kjennskap til senteret) får en på følgende måte – vi bruker «rapporter og skriftlige kilder» om eksempel: Blant de som jobber med temaet og kjenner Distriktsenteret har 64% lest rapporter og andre skriftlige kilder fra senteret om dette temaet. Siden spørsmålet kun er stilt de 67% som kjenner senteret, er andelen som har mottatt slik informasjon 43% av alle som jobber med temaet. Blant disse betrakter 26% denne informasjonen som svært nyttig. Tilsvarende estimat kan gjøres for andre kunnskapskilder.

- 48 prosent har brukt veiledere eller lignende verktøy fra Distriktssenteret. 22 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 37 prosent har hatt *møter* med Distriktssenterets ansatte. 34 prosent av disse mener at møtene var svært nyttige.
- 38 prosent har vært i *dialog med Distriktssenterets ansatte via samtale/telefon/e-post* Av disse oppgir 26 prosent at dialogen har vært svært nyttig.

Nettsider og skriftlige rapporter er anvendt av flest, men halvparten har deltatt i seminarer/foredrag. Nytteverdien er noe større av møter med Distriktssenteret enn andre kanaler, men effekten er svakere enn det som oppnås gjennom dialog/møter om andre tema (f.eks attraktivitet, tilflytting/inkludering og næringsutvikling).

3.9.5 Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen samfunnsplanlegging/kommuneplan

Kort oppsummert avdekkes følgende mht effekter av Distriktssenterets kunnskap innen samfunnsplanlegging og kommuneplan:

- Mottak av slik kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 89 prosent sett/hørt informasjon herfra om samfunnsplanlegging og kommuneplan.
 - Blant alle som jobber med kommunereform er denne andelen 33 prosent.
- Anvendelse av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 17 prosent anvendt denne informasjonen i sitt arbeid.
 - Blant alle som jobber med næringsutvikling er denne andelen 6 prosent.
- Effekt av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret mener 12 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med temaet.
 - Blant alle som jobber med næringsutvikling er denne andelen 4 prosent.

I sum er Distriktssenterets effekt innen dette temaet relativt svak - det er bare innen kommunereform at resultatene er svakere.

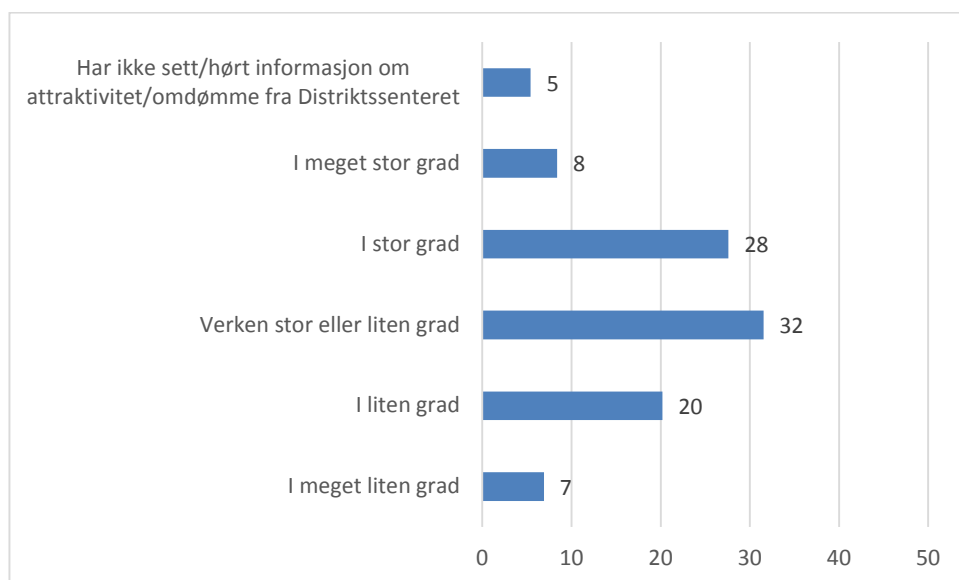
3.10 Attraktivitet

I dette kapitlet ser vi relativt detaljert på effekter av ulike typer kunnskap fra Distriktssenteret relatert til arbeid med kommunens attraktivitet (omdømme, bostedsmiljø, stedsutvikling, bolig, møteplasser, kultur og fritid). Som nevnt oppgir 45 prosent av respondentene at de jobber med dette temaet.

De som kjenner Distriktssenteret er bedt om å vurdere sin erfaring med senterets virksomhet knyttet til dette temaet.¹

3.10.1 I hvilken grad har kunnskapen fra Distriktssenteret blitt brukt av den enkelte aktør i arbeidet med kommunens attraktivitet?

Vi har allerede presentert anvendelse og nytte av Distriktssenterets kunnskap innen hver temakategori. I dette og neste avsnitt presenteres en noe mer nyansert svarfordeling knyttet til arbeid med kommunens attraktivitet.

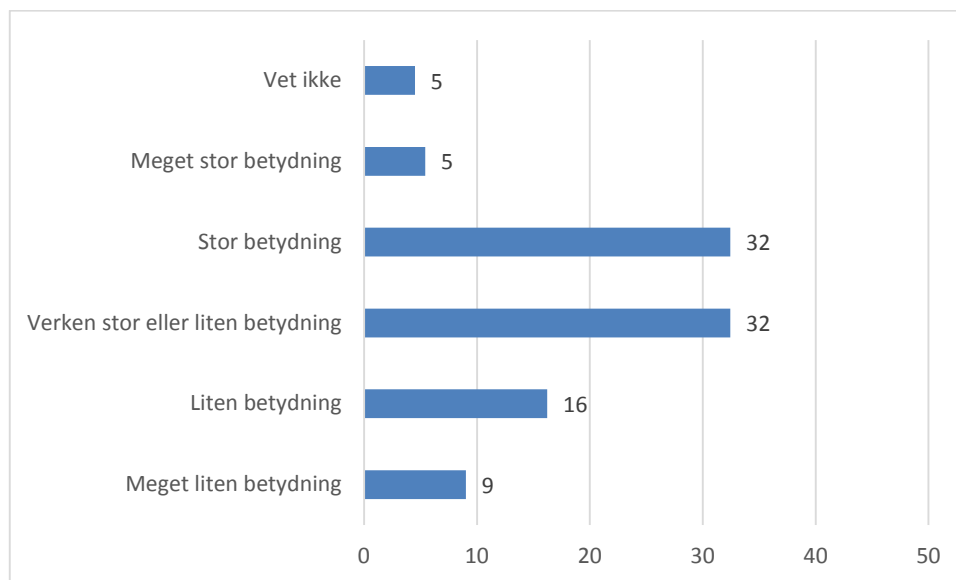

Figur 3.17 *I hvilken grad har informasjonen du har sett og hørt fra Distriktssenteret blitt anvendt i ditt arbeid med kommunens attraktivitet? Spørsmålet er bare stilt respondenter som jobber med dette temaet og som kjenner Distriktssenteret. N=207.*

Blant aktører som jobber med kommunens attraktivitet og som kjenner Distriktssenteret, oppgir 36 prosent at Distriktssenterets kunnskap i stor grad er anvendt i deres arbeid innen temaet.

¹ Avgrensningen (jobber med næringsutvikling og at man har kjennskap til Distriktssenteret) medfører at utvalget for disse analysene er 207 respondenter.

3.10.2 Hvor stor betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med kommunenes attraktivitet?

Figur 3.18 *Hvor stor betydning har informasjonen fra Distriktssenteret hatt for kommunens arbeid med kommunenes attraktivitet? Spørsmålet er bare stilt kommunalt ansatte som jobber med temaet og som kjenner Distriktssenteret. Prosent.*

Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret oppgir 37 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med attraktivitet.

3.10.3 På hvilken måte har kunnskapen fra Distriktssenteret vært nyttig i arbeidet med kommunens attraktivitet?

Innen dette temaet utmerker deltagelse på Omdømmeskolen seg i respondentenes skriftlige svar om nyttig kunnskap for arbeid med attraktivitet:

«Vi har deltatt på Omdømmeskolen og benyttet rapporter distriktssenteret har lagt ut om utviklingsarbeid til å se egen organisering av arbeidet og innhold».

«Først og fremst bevisstgjøring for dem som deltok på Omdømmeskolen. I tillegg har distriktssenteret vist seg som en god og villig "samtalepartner" på områder der man gjerne sitter uten et faglig nettverk å lene seg på i små kommuner. Dette er en rolle de kanskje kunne bygd videre på, selv om det til en viss grad overlapper med f.eks KS. Mangelen på fagmiljøer er slik jeg vurderer det en av de største utfordringene for småkommuner, og det er liten tvil om at det fører til høy turnover på ansatte og manglende kompetanseoppbygging»

I tillegg nevner enkelte deltagelse i småkommune- og byregionprogrammet, og senterets kjennskap til rapporter og erfaringer i andre kommuner som viktig for arbeidet med dette temaet. Eller som en respondent formulerte seg:

«Jeg tror hovedoppmerksomheten over år har ligget på tilflytting, attraktivitet, befolkningsutvikling o.l. og at de her har hatt et mangfold av innsatser, fra

forskning og utredning til konkret veiledning. Men: akkurat når det gjelder Omdømmeskolen: synes ikke dette var et godt konsept. For Kommunereformen: en viss betydning men jeg tror andre ting som foregår mellom kommunene er det viktigste. De virker å være mindre opptatt av planforankring/samfunnsplanlegging enn av konkrete tiltak og råd. Næringsutvikling burde komme høyere på dagorden, kombinert med stedsutvikling»

3.10.4 Informasjons/kunnskapskildene: Anvendelse og nytte

Respondenter som jobber med attraktivitet ble bedt om oppgi hvorvidt de har mottatt kunnskap gjennom de ulike kanalene og om denne eventuelt ble vurdert som nyttig.

Tabell 3.10 Mottak og nyttevurdering av kunnskap fra Distriktsenteret om kommunenes attraktivitet. Kun blant de som (i) jobber med temaet og (ii) har en viss kjennskap til Distriktsenteret (N=207).

	Ja, men det var LITE nyttig	Ja - og det var NOE nyttig	Ja - og det var SVÆRT nyttig	Nei - har ikke mottatt slik informasjon	Total	Andel som har mottatt /lest/hørt slik informasjon	Andel av de som har mottatt slik informasjon som oppgir SVÆRT nyttig
Rapporter og andre skriftlige kilder	4	38	36	21	100	79	46
DS sine nettsider	7	48	26	19	100	81	32
Seminarer/konferanser hvor DS sine ansatte holder foredrag	3	34	30	32	100	68	45
Dialog med Distriktsenterets ansatte (samtale, telefon, e-post)	3	26	26	45	100	55	48
Møter med DS sine ansatte	2	23	29	47	100	54	54
Veiledere og lignende verktøy fra DS	3	34	21	42	100	58	36

Merk at dette er prosenttall blant aktører som jobber med kommunenes attraktivitet og som kjenner til Distriktsenteret.¹ Mottak av kunnskap/informasjon og nyttevurdering innen dette temaet kan oppsummeres som følger:

¹ Et estimat på andel som har mottatt slik informasjon blant alle som jobber med temaet (uavhengig av kjennskap til senteret) får en på følgende måte – vi bruker «rapporter og skriftlige kilder» om eksempel: Blant de som jobber med temaet og kjenner Distriktsenteret har 79% lest rapporter og andre skriftlige kilder fra senteret om dette temaet. Siden spørsmålet kun er stilt de 69% som kjenner senteret, er andelen som har mottatt slik informasjon 55% av alle som jobber

- 81 prosent har brukt *Distriktssenterets nettsider*. Blant disse mener 32 prosent at informasjonen var svært nyttig.
- 79 prosent har lest *rapporter/skriftlige kilder*. Blant disse mener 46 prosent at dette var svært nyttig.
- 68 prosent har deltatt på *seminarer/konferanser* hvor Distriktssenterets ansatte har holdt innlegg. 45 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 58 prosent har brukt veiledere eller lignende verktøy fra Distriktssenteret. 36 prosent av disse mener at dette var svært nyttig.
- 54 prosent har hatt *møter* med Distriktssenterets ansatte. 54 prosent av disse mener at møtene var svært nyttige.
- 55 prosent har vært i *dialog med Distriktssenterets ansatte via samtale/telefon/e-post*. Av disse oppgir 48 prosent at dialogen har vært svært nyttig.

Nettsider og skriftlige rapporter er anvendt av flest, men alle kunnskapskilder innen dette temaet er mye brukt. Nytteverdien er høyest for møter med Distriktssenterets ansatte, men effekten er god også for dialog med senteret, seminarer og skriftlige rapporter.

3.10.5 Oppsummering: Distriktssenterets effekter innen arbeid med kommunenes attraktivitet

Kort oppsummert avdekkes følgende mht effekter av Distriktssenterets kunnskap innen kommunenes attraktivitet:

- Mottak av slik kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 95 prosent sett/hørt informasjon herfra om kommunal attraktivitet.
 - Blant alle som jobber med kommunereform er denne andelen 35 prosent.
- Anvendelse av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant aktører som kjenner Distriktssenteret har 38 prosent anvendt denne informasjonen i sitt arbeid.
 - Blant alle som jobber med attraktivitet er denne andelen 14 prosent.
- Effekt av Distriktssenterets kunnskap:
 - Blant kommunalt ansatte som kjenner Distriktssenteret mener 38 prosent at senterets kunnskap har hatt stor betydning for kommunens arbeid med temaet.
 - Blant alle som jobber med næringsutvikling er denne andelen 14 prosent.

med temaet. Blant disse betrakter 46% denne informasjonen som svært nyttig. Tilsvarende estimat kan gjøres for andre kunnskapskilder.

I sum er dette temaet hvor Distriktscenterets effekt er sterkest. Anvendelsen av slik kunnskap er riktignok noe lavere enn innen tilflytting/inkludering, men effekten for kommunenes utviklingsarbeid er høyest innen attraktivitet.

3.11 Kjennskap til og erfaring med Distriktssenterets aktiviteter/leveranser

Respondenter som kjenner til Distriktssenterets funksjon ble bedt om å oppgi sin erfaring med en serie aktiviteter eller leveranser.

Tabell 3.11 *Kjennskap til og erfaring med ulike produkter/leveranser fra Distriktssenteret. Spørsmålet er kun stilt de 63 prosent av respondenter som kjenner Distriktssenteret. N=445. Prosent.*

	Har ikke hørt om dette	Har hørt om, men ikke anvendt	Har anvendt, men det var LITE nyttig	Har anvendt og det var NOE nyttig	Har anvendt og det var SVÆRT nyttig	Total	Andel som har hørt om eller anvendt	Andel som svarer "svært nyttig" blant de som har hørt/sett
DS Hjemmesider	7	20	11	49	13	100	93	18
Bolyst-progr.	13	45	6	23	12	100	87	29
Rapporter/utredninger fra DS	15	22	6	46	11	100	85	18
Byregion-progr.	19	39	4	21	17	100	81	41
Gode eks. fra kommunalt utviklingsarb.	21	23	5	39	12	100	79	22
Små-kommune-progr.	22	48	3	20	6	100	78	22
Nyhets-brev	24	24	9	38	6	100	76	11
Omdømmeskolen	35	42	4	11	8	100	65	35
10-punkts-modellen for lokalt utviklingsarbeid	46	31	3	13	6	100	54	28
Verdiskapings-progr. for lokale og regionale parker	50	38	3	5	3	100	50	29
DS Facebook-side	54	32	4	8	2	100	46	11
Kapasitetsdiamanten	73	21	1	3	2	100	27	28

I tabellen er produktene/leveransene sortert etter kjennskap, slik at de mest kjente (som flest har hørt om eller anvendt) kommer øverst. Kolonnen helt til høyre viser hvor stor andel av de som har anvendt en leveranse som er svært fornøyd.

Av programmene er Bolystprogrammet mest kjent, men både Byregion- og Småkommuneprogrammet er kjent blant rundt 80 prosent av respondentene. Nytteverdien har vært best for Byregionprogrammet og Omdømmeskolen.

Merk at utvalget for «Verdiskapingsprogram for lokale/regionale parker» og «Kapasitetsdiamanten» er så lite at vurderingen av nytte er beheftet med stor usikkerhet.

3.12 Ikke-kommunale aktørers vurdering av Distriktssenteret

Respondenter som jobber i annen virksomhet enn kommunal (dvs. stat, fylke, privat sektor eller andre) ble bedt om å oppgi hvor stor betydning de tror at Distriktssenteret har for kommunalt utviklingsarbeid innen ulike tema.

Tabell 3.12 Ikke-kommunale aktørers vurdering av hvor stor betydning Distriktssenteret har for kommunalt utviklingsarbeid. N=192. Prosent

	Meget liten betydning	Liten betydning	Verken stor eller liten betydning	Stor betydning	Meget stor betydning	Vet ikke	Total	Andel av de som har gjort seg opp en mening som svarer "stor" eller "meget stor" betydning
Attraktivitet	3	5	20	34	11	27	100	62
Tilflytting og inkludering	3	9	23	23	9	34	100	48
Medvirkning	4	10	23	21	5	37	100	43
Samfunnsplanlegging	3	10	30	20	2	36	100	33
Kommunereformen	8	15	23	17	4	34	100	31
Regionalt samarbeid	5	10	31	18	2	34	100	30
Næringsutvikling	7	14	29	13	2	34	100	23

Tabellen er sortert etter hvilke tema hvor aktørene har mest positiv vurdering. Arbeid med kommunens *attraktivitet* skiller seg klart ut som temaet hvor denne gruppen tror at Distriktssenterets effekt er størst (62 prosent blant de som har gjort seg opp en mening). Det er også her at andelen «vet ikke» er lavest. Resultatet samsvarer med kommunalt ansattes vurderinger. Det er derfor ingen tvil om at dette er et tema hvor Distriktssenteret nyter høy tillit.

Tilflytting og inkludering kommer på andreplass – også dette er i samsvar med kommunalt ansattes vurdering.

Relativt sett har de ikke-kommunale aktørene mindre tro på Distriktssenterets betydning innen *næringsutvikling* enn tilfellet er blant kommunalt ansatte. Denne temakategorien er som nevnt på en «solid tredje plass» blant kommunenes ansatte.

3.13 Distriktssenterets oppgaver fremover

Til slutt i undersøkelsen ble respondentene bedt om å skrive noen linjer om hva de ønsker mer av fra Distriktssenteret i tida fremover, som kan være til nytte for kommunens utviklingsarbeid. Det var et spørsmål som åpnet opp for mye, noe svarene også bekrefter.

En del av svarene omhandler at de opplever det som problematisk for Distriktssenteret at de har endret profil og funksjon fra å være en «sparringspartner og samarbeidsverktøy knyttet til distriktene» slik en respondent beskriver det, til å bli en forlengelse av KMD med fokus på kommunereform.

Flere peker på økt synlighet og tilgjengelighet som viktig. Likeså oppfølging av kommunenes arbeid med tilstedeværelse av Distriktssenterets ansatte. En trekker frem at de ikke er fysisk representert på Sørøstlandet. En peker på mulighetene ved å lære fra andre kommuner:

«Er klar over at distriktssentrets medarbeidere har møter rundt om i landet, - man kanskje man kan være flinkere til å ta med seg folk fra andre kommuner som har vist evne til å gjøre ting på en annen måte. Viktig å dele de gode erfaringer. Hovedproblemet er at kommunene pr i dag ikke evner å tenke strategisk som følge av presset økonomi. Man bli mer produksjonsorientert enn utviklingsorientert. Bare å svare på denne spørreundersøkelsen stjeler tid og oppmerksomhet!»

Det kan se ut som personlig oppfølging og råd fra Distriktssenteret er interessant for flere. Dette er ofte mer tilpasset kommunene de representerer og ikke en generisk punktliste med råd.

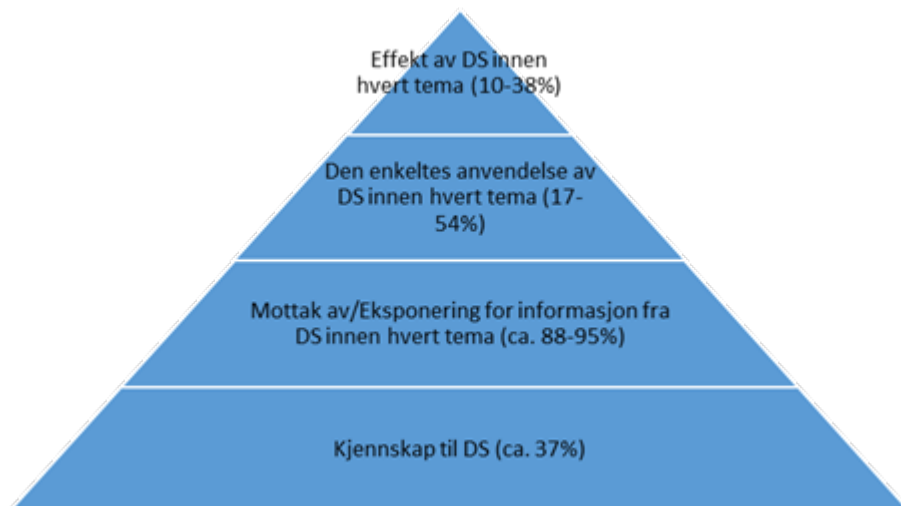
Kommentarer omkring skriftlig kunnskapsformidling omtaler aktiviteten til Distriktssenteret som positiv.

Næringsutvikling trekke også fram som et tematisk område som kan få større oppmerksomhet.

I det hele tatt avspeiler de åpne kommentarene den store bredden av oppgaver Distriktssenteret har.

4. OPPSUMMERING OG SPØRSMÅL TIL REFLEKSJON

Evalueringsens sentrale funn oppsummeres i figuren nedenfor. Som nevnt i kapittel 3.2 kan den leses som en «verdikjede», som viser Distriktssenterets posisjon i ulike faser:

Kjennskap til Distriktssenteret blant aktører som jobber med kommunal utvikling er relativt høy, senterets størrelse tatt i betraktning. Senterets informasjonskanaler har bred dekning blant de som kjenner senteret, men anvendelse og nytte varierer mye mellom ulike tema - fra sterke effekter innen attraktivitet og tilflytting/inkludering til betydelig svakere resultater innen samfunnsplanlegging og kommunereform.

Vi har ikke grunnlag for å lansere konkrete anbefalinger, men evalueringens sentrale funn reiser flere spørsmål:

- Informasjon fra Distriktssenteret blir overveiende godt mottatt og anvendes av en høy andel blant de som kjenner til senteret. Det er grunn til å tro at en rekke aktører som jobber med kommunal utvikling ville funnet senterets informasjon/kunnskap nyttig, dersom de hadde kjent til senterets virksomhet og «leveranser». Kan det tenkes at en sterkere generell «markedsføring» av Distriktssenteret kan øke anvendelse og nytte? Vår vurdering er at så er tilfelle.
- Kommunereform er temaet hvor Distriktssenteret leverer svakest effekter. Anvendelsen er på nivå med flere andre tema, men betydningen for kommunalt utviklingsarbeid er liten. Kanskje er dette naturlig, all den tid siste politiske «trykk» er av relativt ny dato. Temaet er selvsagt betent i mange kommuner og det kan være utfordrende for Distriktssenteret å ta en posisjon. Dersom Distriktssenteret skal vektlegge kommunereform i tiden fremover – kan erfaringer fra «suksesskategorien» attraktivitet/omdømme tas med i dette arbeidet?

- Distriktssenteret har tradisjonelt orientert seg mot små og mellomstore kommuner, noe som er naturlig gitt disse kommunenes kapasitet og utfordringer. Effektmålingen reflekterer dette, ved at kategoriene med størst effekt –attraktivitet og tilflytting/inkludering- representerer vanlige utfordringer for distriktskommuner. Er denne tydelige profilen fortsatt ønskelig?
- Til tross for at man når ut til et stort publikum med informasjon om temaet «samfunnsplanlegging og kommuneplan», er både anvendelse og nytteverdi relativt lav. Hva kan gjøres for å styrke dette? Temaet har høy prioritet i kommunene, men mange opplever at man jobber lite effektivt. Dette indikerer behov for ekstern støtte.
- Dekning og nytte av Distriktssenterets ulike informasjonskanaler er relativt høy, men tydelige variasjoner avdekkes. Finnes det justeringer som kan bedre nytteverdien av nettsider, veiledere og skriftlige kilder?

Flere av nevnte spørsmål og refleksjoner har kanskje opplagte svar, men de reflekterer uansett problemstillinger som kan avledes fra brukernes vurdering av Distriktssenterets aktiviteter.

LITTERATUR

- Brastad, B. (2013). *Følgeevaluering av Omdømmeskolen 2008 og 2010*. Kristiansand, Oxford Research AS
- Campbell, D/Stanley, J (1966). *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Houghton Mifflin Company
- Elgvin, O. (2013). «Saman om» et bedre omdømme – en kunnskapsstatus. Notat for programmet «Saman om ein betre kommune». Fafo-notat 2013:04. Oslo, Fafo
- Furre, H, Knudsen, J.P. Brastad, B. & Vestergaard, M. (2014). Evaluering av Kompetansesenter for Distriktsutvikling. Kristiansand, Oxford Research AS
- Horrigmo mfl, (2014). *Kommunalt samarbeid på næringsfeltet*. Oxford Research AS
- Kobro, Vareide & Hatling (2012). *Suksessrike distriktkommuner. En studie av kjennetegn ved 15 norske distriktkommuner*. TF-rapport nr. 303. Telemarksforskning
- Mohr, Lawrence B. (1995). *Impact analysis for program evaluation*. London: Sage Publications)
- Winter, Søren & Nielsen, Vibeke Lehmann (2010). *Implementering af politik*. Aarhus: Academica